

BARNKONSEKVENSANALYS

STORA SKÖNDAL

2018-11-20

rev. 2019-01-30

L
LANDSKAPSLAGET AB
Landskapsarkitektur
& Stadsbyggnad

Unga Berättar
Kulturskolan

S STORA
SKÖNDAL

INLEDNING..... 3

BAKGRUND..... 4

METOD..... 5

STYRANDE DOKUMENT..... 7

BARNS UTEMILJÖ..... 8

UTREDNINGSSOMRÅDET..... 9

BARN I UTREDNINGSSOMRÅDET..... 10

SAMTALEN..... 11

SAMMANFATTNING..... 12

ÖPPNA FÖRSKOLAN..... 15

FÖRSKOLORNA..... 18

LÅGSTADIET..... 21

MELLANSTADIET..... 24

HÖGSTADIET..... 28

GYMNASIET..... 30

ANALYS.....33

SAMMANFATTNING.....34

ANALYS.....35

KONSEKVENSANALYS.....36

SAMMANFATTNING.....37

MATRIS.....39

REFERENSER OCH BILAGOR.....42

REFERENSER.....43

BILAGA 1.....44

BILAGA 2.....45

BILAGA 3.....46

Barnkonsekvensanalys Stora Sköndal har tagits fram under våren 2018 av Landskapslaget AB och Unga Berättar på uppdrag av Stiftelsen Stora Sköndal.

Kontaktperson Stiftelsen Stora Sköndal:
Christer Von Essen

MEDVERKANDE:

LANDSKAPSLAGET AB
Lise Hellström
Anna Squassina
Tove Dåderman

**UNGA BERÄTTAR -
KULTURSKOLAN STOCKHOLM**
Carin Granath
Cristina Blendea
Olle Halvars

LANDSKAPSLAGET AB
Peter Myndes Backe 12, 5 tr
118 46 Stockholm
www.landskapslaget.se

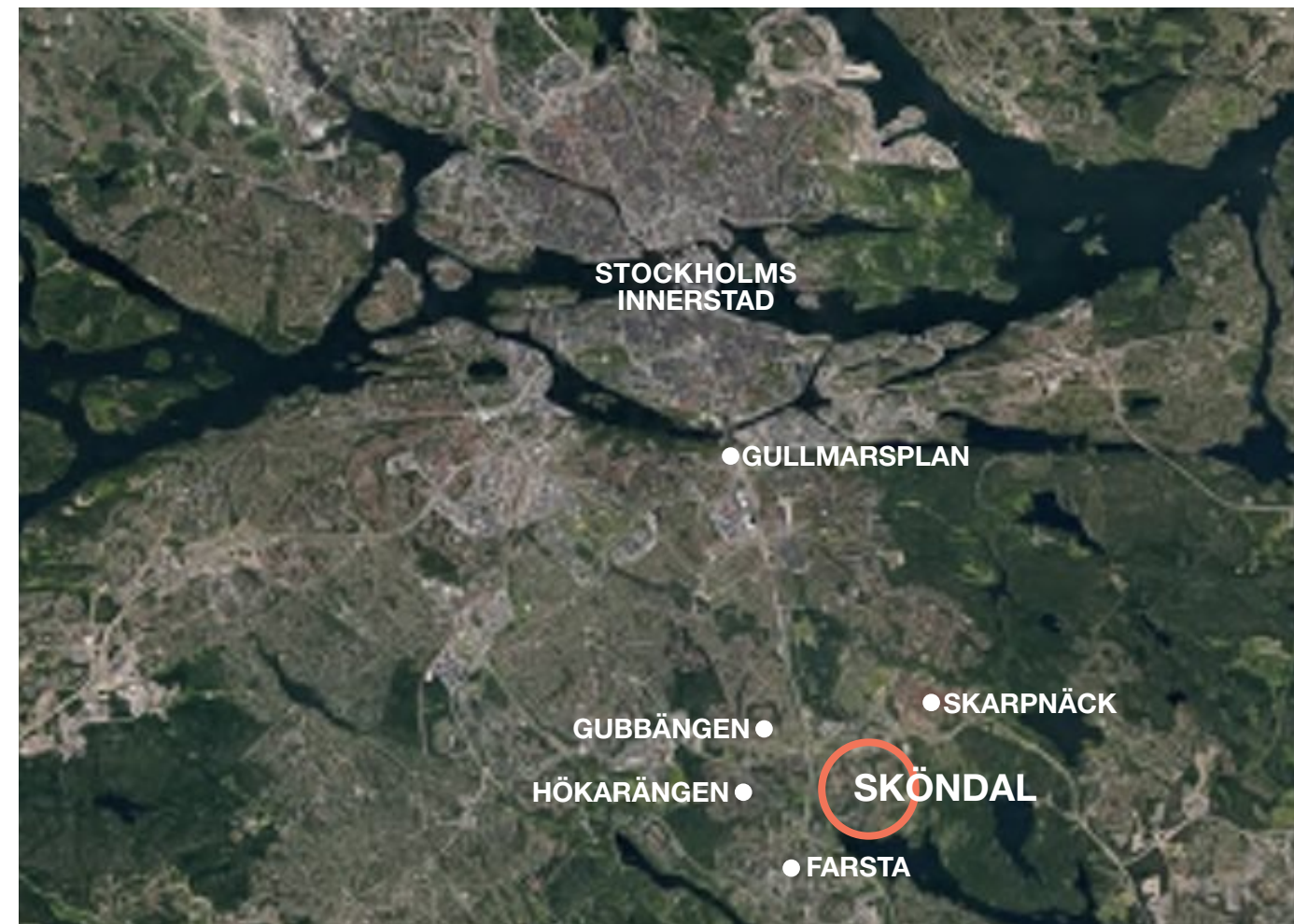

INLEDNING

Ortofoto över Stora Sköndal

INLEDNING

BAKGRUND

Plan över Sköndals läge i Stockholm.

Området Stora Sköndal ägs idag av Stiftelsen Stora Sköndal som sedan 1904 bedriver vårdverksamhet i området. Vid mitten av 1900-talet gjordes en stor utbyggnad av Stora Sköndal som följdes av mer sporadisk utbyggnad under slutet av 1900-talet och början av 2000-talet. Den fysiska miljön står nu inför sin största förändring hittills. Stiftelsen Stora Sköndals egna ambitioner är att Stora Sköndal ska gå från att vara en sluten institutionsmiljö till att vara ett öppet samhälle väl integrerat i staden, med en variation i offentliga miljöer och ett utbud som stimulerar så väl barn som äldre. Med ca 3700 nya bostäder + ca 500 befintliga bostäder, 1500 nya arbetsplatser mm är målet att stärka de sociala värdena och bevara de mest värdefulla natur- och kulturvärdena. Målet är även att förstärka kopplingarna till omgivningen samt gestalta verksamheternas, naturen och kulturlandskapets närvaro.

Denna barnkonsekvensanalys inleds med en kartläggning av befintlig situation som följs av en konsekvensanalys av den föreslagna strukturplanen. BKAN kommer, tillsammans med andra utredningar, fungera som planeringsunderlag i kommande detaljplaner.

SYFTE

Syftet med barnkonsekvensanalysen är att se och synliggöra vilka värden, viktiga platser, möjligheter och utmaningar som finns i och omkring programområdets befintliga och föreslagna miljöer ur barnperspektivet och ur ett barns perspektiv.

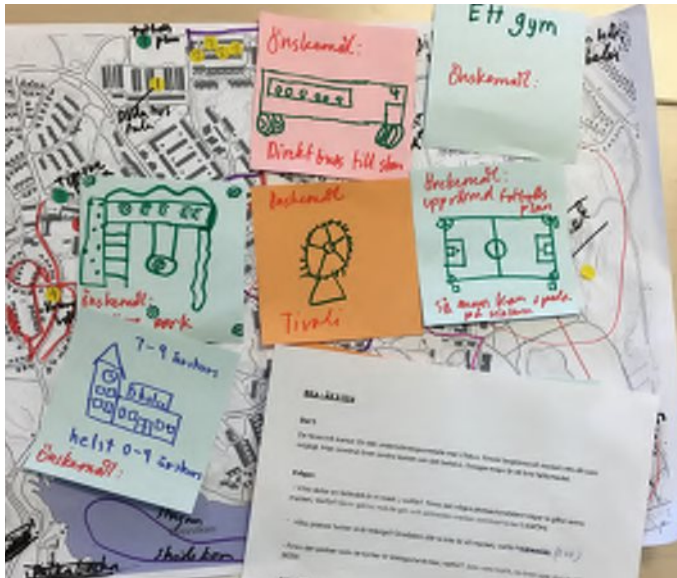

Kristinahuset i Stora Sköndal.

Vy mot Thorsten Levenstams väg, från programmet för Stora Sköndal (Kjellander+Sjöberg, Landskapslaget och Stadsbyggnadskontoret)

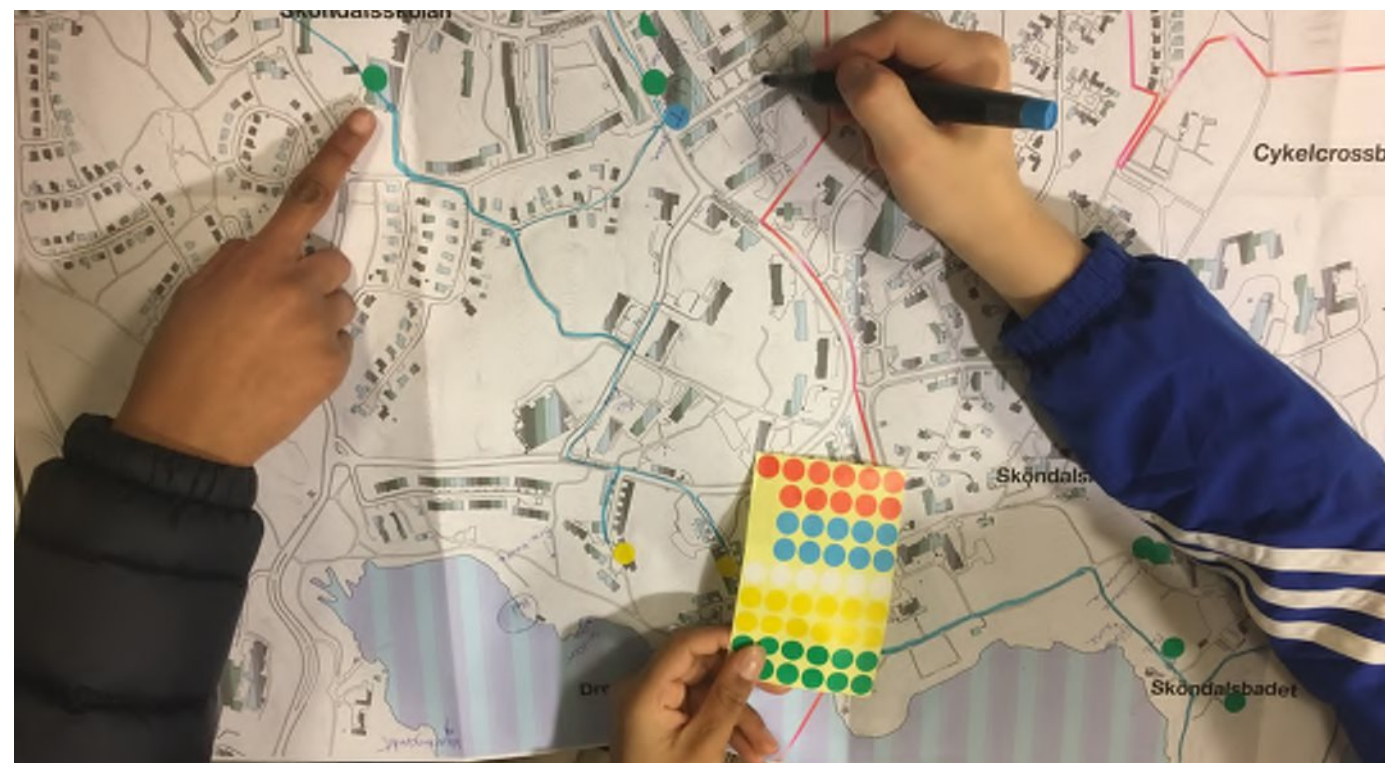
INLEDNING METOD

Den övergripande metoden har varit att samla in barn och ungdomars berättelser, tankar och åsikter genom samtalsgrupper och workshops. Insamlingen har anpassats efter barn och ungas ålder, och har letts av pedagoger från Unga Berättar, en del av Kulturskolan som arbetar med berättandet i fokus genom foto, film och digitala berättelser. Detta material har kompletterats med samtal med pedagoger och föräldrar i deras roll som barnföreträdare. Samtliga medverkande har besökts under februari, mars och april månad 2018.

ETT BARN S PERSPEKTIV OCH BARNPERSPEKTIVET

Denna barnkonsekvensanalys förhåller sig både till barnperspektivet och till barns perspektiv. Barnperspektivet beskriver vuxnas syn på frågor som rör barn. Ett barns perspektiv beskriver barnets egna synpunkter och förslag. Detta kan ske i dialog med barnet eller genom att barnet själv får uttrycka sina åsikter genom olika medier.

Övre bilden: Workshop med årskurs 5 i Sandåkra-skolan där barnen fick rita teckningar och visa på kartan var de brukar vara i Sköndal.

Nedre bilden: Vacka Nannas park precis norr om programområdet är en park som uppskattas av barn i flera åldrar.

Övre bilden till vänster: Området kring Sköndalskyrkan och strandpromenaden är en av de platser som återkommer i alla de tillfrågade åldersgrupperna.

Övre bilden till höger: Bävvar i Flatens naturreservat är något som många nämnt i positiv bemärkelse (foto: Per Harald Olsen, 2006, https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/cc/Beaver_pho34.jpg).

Nedre bilden: Foto från workshop med ungdomar som tränar handboll i Sköndalshallen.

För att ge barnet möjlighet att få sin röst hörd och ge utrymme för barnens egna berättelser har olika metoder valts anpassade till ålder. De yngre barnen har uttryckt sig med teckningar och de äldre barnen med foto och dialog. Dessa metoder ger barnen möjlighet att även uttrycka sig på andra sätt än med det verbala språket.

Barnens perspektiv har, med undantag för de som går i högstadiet, kompletterats med pedagogernas åsikter och uppfattningar. Genom att fånga både barnens perspektiv och barnperspektivet får vi en djupare förståelse för hur barn och unga använder sin utemiljö.

INLEDNING

METOD

FOKUSFRÅGOR

För att uppnå syftet har vi utgått från fyra fokusfrågor som genomsyrat samtliga samtal och workshops, och anpassats utifrån ålder på deltagande barn och ungdomar. De fyra fokusfrågor är:

- Vilka områden uppskattas/anses intressanta och varför?
- Vilka områden upplevs som begränsande och varför?
- Hur ser målgruppen på trygghet?
- Vad anser målgruppen saknas inom planområdet?

URVAL

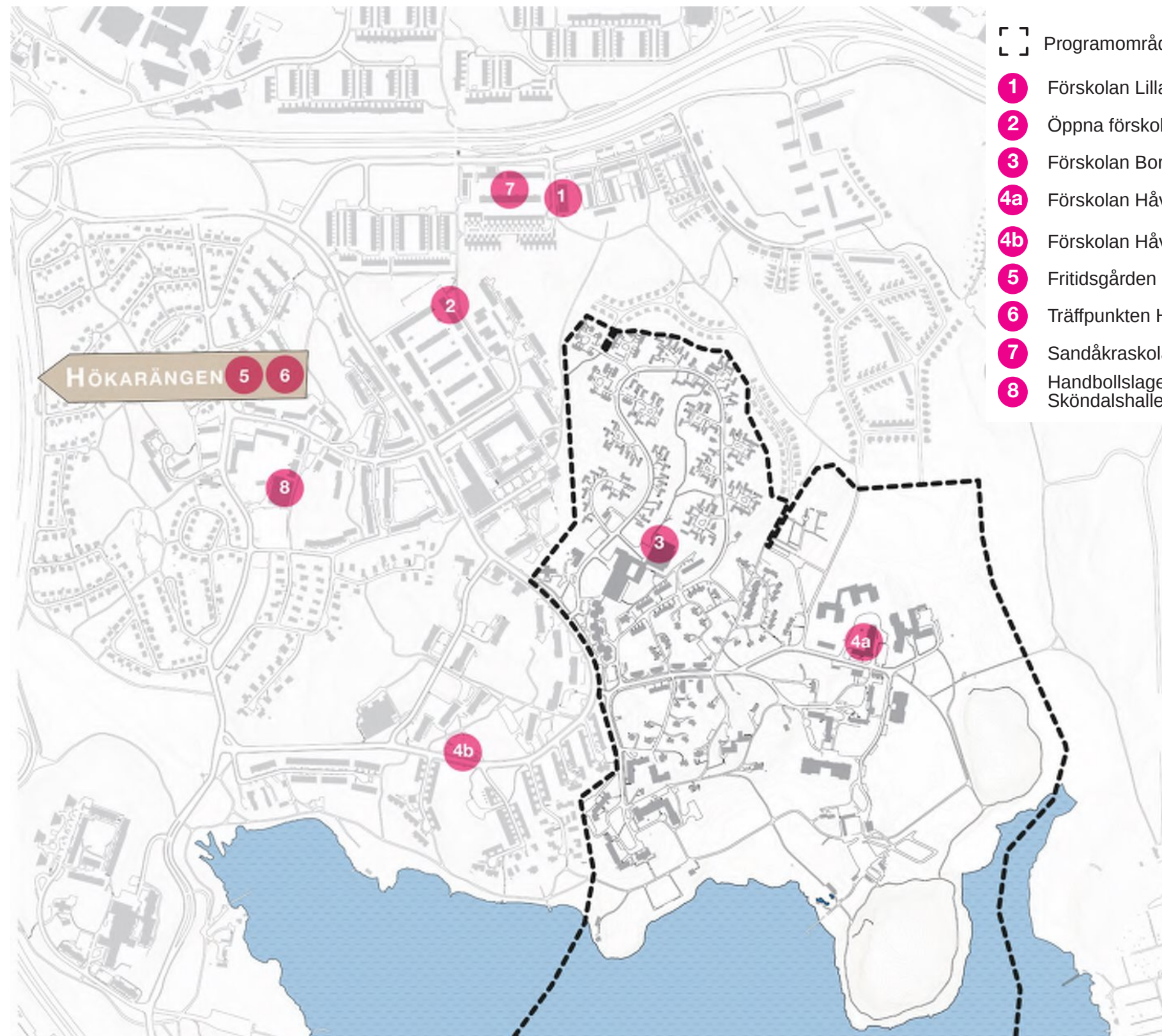
Omröring 100 barn i åldrarna 3-18, 10 föräldrar till barn 0-2 år samt 11 pedagoger har intervjuats i denna barnkonsekvensanalys. I Sköndal finns flera förskolor samt en öppen förskola, vilka har visat ett stort engagemang till att medverka i analysen.

Samtliga förskolor och grundskolor som har medverkat ligger i stadsdelen Sköndal. Verksamheterna har i första hand valts ut med tanke på sin lokalisering i förhållande till programområdet för Stora Sköndal. I arbetet har även barn och ungdomar från fritidsgården Morris Vänner och mötesplatsen Himmel och pannkaka, båda i Hökarängen, medverkat.

De flesta deltagande barnen bor i Sköndal. Av de ungdomar i gymnasieåldern som intervjuats bor de flesta runtom i Stockholm är det endast ett fåtal som var från Sköndal.

Samtalen och workshoparna med deltagarna har skett i den verksamhet som anges, tex Sandåkraskolan.

Grundskolorna har under vårvintern 2018 haft förberedelser inför bland annat nationella proven vilket har påverkat möjligheten att få tid med framför allt mellanstadieklaser i området. Det finns inga högstadie- eller gymnasieskolor i Sköndal, varför arbetsgruppen har fått hitta ungdomar i området på andra sätt. Högstadiet representeras av handbollsspelande ungdomar och gymnasiet av unga vuxna med funktionsvariationer. Eftersom ungdomarna går i skola i andra stadsdelar har de vänner från andra ställen som de umgås med t ex i stan eller i Farsta. En kall och snöig vårvinter har till viss del styrt hur workshops har utformats, exempelvis gjorde inte förskolorna några utflykter under denna period vilket innebar att pedagogerna fick företräda barnen.

- [] Programområde
- 1 Förskolan Lilla skogen
 - 2 Öppna förskolan Semlan
 - 3 Förskolan Borgen, Lilla Sköndal
 - 4a Förskolan Håven (t.f. lokaler 2018)
 - 4b Förskolan Håven
 - 5 Fritidsgården Morris Vänner
 - 6 Träffpunkten Himmel och pannkaka
 - 7 Sandåkraskolan
 - 8 Handbollslaget GT Söder, Sköndalshallen

Kartan visar ar de deltagande förskolorna och skolorna är lokaliserade.

BAKGRUND

STYRANDE DOKUMENT

STYRANDE DOKUMENT

Barn lever under olika villkor och förutsättningar. En sak har dock alla barn gemensamt: de har små möjligheter att påverka sina villkor och föra fram sina åsikter. Stockholm Stad arbetar för att integrera barnkonventionen i alla verksamheter. I Stockholms kommun bor och lever närmare 150 000 människor under 18 år och är därmed i Barnkonventionens mening barn.

BARNKONVENTIONEN

FN:s konvention om barns rättigheter, Barnkonventionen, antogs av FN:s generalförsamling 1989 och är ett rättsligt bindande internationellt avtal som slår fast att barn är individer med egna rättigheter, inte föräldrars eller andra vuxnas ägodelar. Den innehåller 54 artiklar. 6 av de 54 artiklarna är särskilt relevanta för barnkonsekvensanalysen, dessa är:

- Artikel 2: Inget barn får diskrimineras på grund av härkomst, kön, religion, funktionsnedsättning eller andra liknande skäl.
- Artikel 3: Barnets bästa ska vara vägledande vid allt beslutsfattande och vid alla åtgärder som rör barn och unga.
- Artikel 6: Barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling. Barn ska tillåtas att utvecklas i sin egen takt och utifrån sina egna förutsättningar.
- Artikel 12: Barn och unga har rätt att framföra sina åsikter och få dem beaktade i alla frågor som berör dem.

- Artikel 23: Ett barn med funktionsnedsättning har rätt till ett fullvärdigt och anständigt liv och hjälp att delta i samhället på lika villkor.
- Artikel 31: Varje barn har rätt till lek, vila och fritid.

I Plan- och bygglagen (PBL) och riksdagens miljökvalitetsmål finns lagar och paragrafer som rör barns rättigheter i stadsbyggnadsprocessen. I skrivande stund har regeringen lämnat förslag till lagrådet om att göra FN:s Barnkonvention till svensk lag. Regeringen anser att barnkonventionens starka ställning behöver tydliggöras och att ett barnrättsbaserat synsätt ska ha stort genomslag i rättstillämpningen.

VISION 2040

Stockholm stad har en vision, Vision 2040 – Ett Stockholm för alla, beslutad av kommunfullmäktige år 2015. Visionen är stadens målbild för en social, ekonomisk, ekologisk och demokratisk hållbar utveckling under de närmaste decennierna.

Enligt vision 2040 är utgångspunkten för stadens verksamhet och politik att alla barn ska ha lika goda möjligheter, oavsett var i staden man växer upp. Staden måste vara tillgänglig och utformad på ett sådant sätt att alla kan ta del av den. Alla barn har rätt till ett rikt liv med god tillgång till lek, kultur och idrott. Stockholm behöver fler mötesplatser för barn

och unga, inte minst för flickor och hbtq-personer. Stockholm ska vara en stad som får alla att växa. Staden ska verka för att ge barn framtidstro och stärka deras möjligheter att förverkliga sina liv. Alla barn ska ha samma chans.

PROGRAM FÖR BARNETS RÄTTIGHETER

Stockholms stads barnombudsmans program, Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholm stad 2018–2022, stödjer stadens verksamheter i arbetet för att leva upp till FN:s barnkonvention och den lagstiftning som finns i Sverige.

Programmets övergripande inriktning och fokusområden:

1. Beslutsfattare och medarbetare ska beakta barnperspektivet och omsätta barnets rättigheter i alla beslut, uppdrag och i det dagliga arbetet.
2. Barns rätt till likabehandling och skydd mot diskriminering ska säkerställas.
3. Barn ska ges förutsättningar att uttrycka och få sina åsikter respekterade.
4. Barn och vuxna ska ha kunskap om barnets rättigheter och vad de innebär i praktiken.
5. Barn ska vara trygga och skyddas mot fysiskt och psykiskt våld.

ÖVRIGT STYRANDE DOKUMENT RÖRANDE BARNES RÄTTIGHETER

- Plan- och bygglagen (PBL)
- Riksdagens miljökvalitetsmål
- Sociotophandboken
- Stockholms parkprogram
- Förskoleplan 2009

INLEDNING

BARNS UTEMILJÖER

VAD VILL BARN OCH UNGA?

Barnkonsekvensanalys är ett sätt att lyfta barns intressen och röster som annars har svårt att höras i planprocessen. I tidigare genomförda barnkonsekvensanalyser (BKA) och genom Unga Berättars arbete har det framkommit att barn och unga tycker att det är viktigt att få vara med och uttrycka sin mening i frågor som berör dem. Särskilt ungdomar uttrycker att beslutsprocesser där de berörs ska ske i dialog mellan exempelvis beslutsfattare och unga. Helst vill ungdomar involveras under en längre tid, och betonar vikten av återkoppling och diskussion kring sina åsikter och synpunkter angående uterum och närmiljö.

VARDAGENS UTEMILJÖER

“Alla i samhället påverkas av urbanisering men det finns en grupp som påverkas mer fundamentalt när förändring sker i den fysiska omgivningen: barnen. Genom att ge barn goda fysiska uppväxtmiljöer ger man dem också en plats i staden och samhället” (de Laval, 2015).

Movium är en av de aktörer vars uppgift är att sprida kunskap om utvecklande miljöer för barn och unga och vilka miljöer som är stimulerande för barn och unga i det offentliga rummet. Movium framhåller vikten av att utemiljön i staden är en plats som ger spelrum för lust, spänning och nyfikenhet.

“Den ska locka till utmaningar, lek och uppmuntra och tillåta unga och barn att utforma och skapa platser och aktiviteter på deras egna villkor” (Olsson, 2008).

I tidigare genomförda BKA:er framkommer att variation i stadsmiljön upplevs skapa trygghet. Barn och unga vill vistas i det offentliga rummet så länge det finns passande aktiviteter. Genom att placera aktiviteter riktade mot olika åldrar intill varandra upplever framför allt ungdomar en ökad trygghet då den sociala närvaron ökar.

I våra samtal med barnen framkommer det även att detaljer i stadsmiljön kan utgöra mötesplatser eller områdets signum, exempelvis en fasaddetalj eller en speciell parkbänk. Detaljer som vuxna lätt förbiser. Vardagens alla miljöer ger utvecklingsmöjligheter för barn och unga och ska betraktas som arenor som de ska kunna tillgodogöra sig. Utvecklande utemiljöer är viktiga och uppmuntrar barn att ge uttryck för sin fantasi, nyfikenhet och utforskarlust.

En god utemiljö är en miljö där barn och unga har tillgång till fysiska utmaningar, rörelsefrihet och tillgängliga mötesplatser. Det ska vara en miljö som uppmuntrar både till spontan och programmerad lek samt en miljö som ger möjlighet för barn och unga att skapa och forma sina egna platser och aktiviteter.

Förutsättningar för att uppnå en god utemiljö är att planera tillräckligt med friyta för barn. Boverket skriver:

“På tomter som ska bebyggas med bostäder eller lokaler för fritidshem, förskola, skola eller annan liknande verksamhet ska det på tomten eller i närheten av den finnas tillräckligt stor friyta som är lämplig för lek och utevistelse.”

LEKEN

“Det naturliga sättet för barn att vara fysiskt aktiva och röra på sig är genom lek. Leken är en allsidig aktivitet och är en fundamental del av barns utveckling- emotionellt, socialt och motoriskt” (Björklid, 2005). Vad är det då som lockar barn att börja leka? Det ska finnas möjlighet till nya upptäckter, stora ytor, lösa föremål och spännande krypin. I en sådan miljö kan barn få utlopp för sin kreativitet och fantasi.

Movium påpekar att ett problem i dagens samhälle är brist på platser för barn att leka, mötas och vila på. Den förtätning som pågår innebär risker att de miljöer som är bra för barn byggs bort och ersätts av miljöer skapade för vuxna (Lenninger 2008).

Från tidigare erfarenheter av BKA:er framkommer att närnaturen är viktig för fantasileken. Pedagoger vittnar om att barn leker på ett annat, mer fantasifullt och ett mindre konfliktfullt sätt där. Närnatur kan vara en mindre sparad skogsdunge intill förskolan eller hemmet.

BARN OCH UNGDOMAR

Barn och ungas behov och krav på sin utemiljö skiljer sig åt. I takt med ökad ålder utvidgas successivt utforskandet av den fysiska omgivningen. Yngre barn rör sig intill hemmet medan äldre barn rör sig längre och längre bort från hemmet. Inspirerande och utforskande närmiljöer är därför viktig för yngre barn. För de lite äldre barnen är det viktiga att kunna vara tillräckligt långt bort för att vara utom synhåll från föräldrarna men ändå tillräckligt nära för att få tillåtelse att gå dit.

Ungdomars användning och upplevelse av stadens uterum skiljer sig från de yngre barnens. De har tillgång till större områden av staden på egen hand. Ju äldre de blir desto större yta av stadsmiljön tas i besittning (de Laval, 2015). De har ett behov av platser där de kan avskärma sig från vuxna och skola, platser där de kan möta kompisarna och umgås.

Goda kommunikationer i gång- och cykelstråk samt kollektivtrafik är en förutsättning för framförallt unga att på ett självständigt sätt utforska sin stad. Bristen på goda kommunikationsstråk leder till att ungdomar hämmas i sin vardag då exempelvis gymnasieskolor och fritidsintressen tenderar att ligga längre bort från hemmet än vardagsmålplatser för de yngre åldrarna.

BAKGRUND

UTREDNINGSSOMRÅDET

BESKRIVNING AV STADSDELEN OCH PROGRAMMETS INTENTIONER

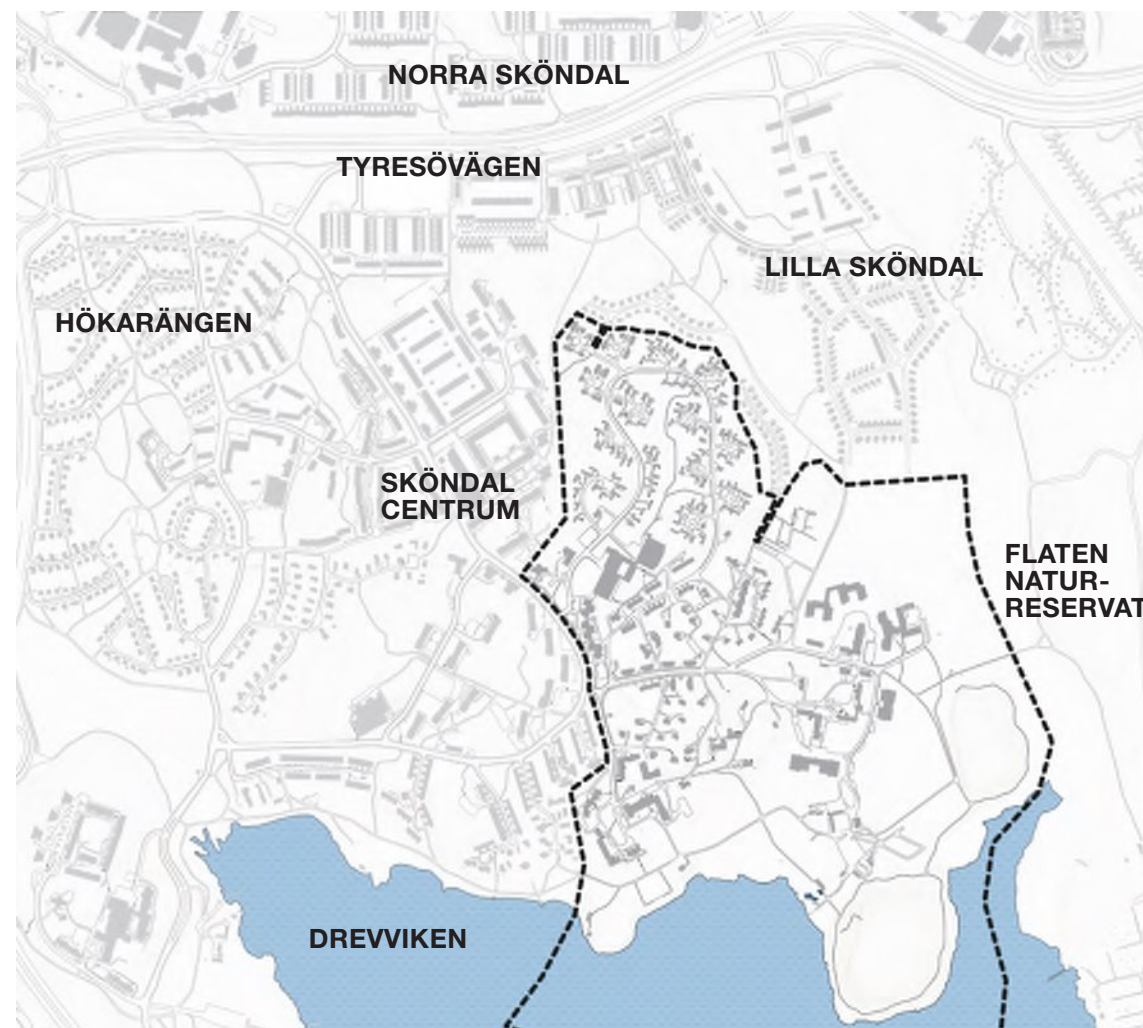
Stora Sköndal har en diakonal bakgrund och är starkt präglad av Stiftelsen Stora Sköndal verksamhet. Dagens struktur är ett resultat av en utveckling som skett över tid där flera tidsepoker kan avläsas i landskapet. Trots närheten och läget i Sköndal är området Stora Sköndal fortfarande avskilt från närliggande områden och resterande Stockholm, med få tillgängliga kopplingar till och bristande närhet till samhällsfunktioner. Området präglas av närhet till skog, natur och vatten med en bebyggelse som framförallt består av institutionsbyggnader blandat med mindre hyresvillor och ett litet bestånd av hyreslägenheter. Området sköts idag av Stiftelsen Stora Sköndal.

Stiftelsen Stora Sköndal och Stockholms stad planerar en ny stadsdel i Stora Sköndal, och ett program har tagits fram för området. Det har under hösten 2017 varit ute på samråd. Programmet ska fungera som underlag till kommande detaljplaner för en utbyggnad av Stora Sköndal fram till 2035. I det pågående programarbetet är målet att stärka de sociala värdena och bevara de mest värdefulla natur- och kulturvärdena. Målet är även att stärka kopplingarna till omgivningen samt gestalta verksamheternas, naturen och kulturlandskapets närvaro.

Parallellt med andra utredningar och skissarbete för programmet genomfördes i maj 2016 en tidig dialog för att hämta in lokal kännedom om Stora Sköndal. För att få en mångfald av deltagare bjöds ett stort antal fokusgrupper in till dialogen. Alla grupper som bedömdes kunna ha ett intresse i eller på något vis påverkas av utvecklingen av Stora Sköndal bjöds in.

I programarbetet har sex stadsbyggnadsprinciper formulerats utifrån Stora Sköndals utmaningar avseende socialt liv, kultur- och naturmiljö och mobilitet. Principerna anger riktlinjer för Stora Sköndals nya struktur och utformning.

- Den värdefulla kulturmiljön ska sättas i centrum.
- Ny bebyggelse ska utföras som en tät och permeabel struktur.
- Stadsdelen ska ha många gena kopplingar mot sin omgivning.

Programområdet för Stora Sköndal inringat med svart streckad linje. Utredningsområdet för denna barnkonsekvensanalys har omfattat hela Sköndal och haft sin tyngdpunkt i programområdet.

- Ett pärlband av mångfunktionella mötesplatser ska erbjudas.
- I mötet med omgivande bebyggelse och natur föreslås ett aktivt gestaltat stadsbryn.
- Under utbyggnaden av området ska det finnas plats för medskapande och dialog.

Programmet visar möjligheter för omvandlingen av Stora Sköndal till en blandstad med ca 4000 nya bostäder (varav 350 bostäder för personer med särskilda behov), ca 1500 nya arbetsplatser, en utbyggd vård- och omsorgsverksamhet, tre skolor, ett utbyggt campus med gymnasium och/eller högskola, en idrottshall för personer med funktionsvariation och nya gator, parker, stråk och torg.

Programarbetet ska visa på lösningar som skapar ett mer sammanhållet område, ett mer hållbart område ur såväl miljömässiga som ekonomiska och sociala aspekter samt bidra till målet om 140 000 nya bostäder i Stockholmsregionen. Det ska också visa hur de befintliga sociala verksamheterna kan utvecklas och bevaras i en förtätad stadsstruktur. Stiftelsen Stora Sköndals önskan är att genom investeringar i bostadsbyggande samt utveckling och förtätning av området ge möjlighet till utveckling och förbättringar i sin verksamhet med vård, socialpsykiatri, LSS, boende för nyanlända, utbildning och förskola samt äldreomsorg.

I det nya programmet föreslås delar av Stiftelsen Stora Sköndals mark övergå till privata byggaktörer samt till Stockholm Stad.

Idag finns en fungerande verksamhet i området, med fokus på socialt arbete som Stiftelsen Stora Sköndal vill behålla och utöka i programarbetet. Utöver det finns befintliga fastigheter att ta hänsyn till. Detta sammantaget innebär både möjligheter och utmaningar i arbetet med att utveckla nya sociala strukturer.

Den första detaljplanen, Magnolia, har byggnation påbörjats för 280 bostäder, ett LSS-boende och verksamhetslokaler. Beräknad inflytt är år 2019-2020.

Illustrationsplan över programförslaget. (Kjellander+Sjöberg, Landskapslaget och Stadsbyggnadskontoret)

BARN I UTREDNINGSSOMRÅDET

FAKTARUTA PARKRIKTLINJER

Stockholms parkriktlinjer fungerar som stöd för att säkra rekreativa kvaliteter. De kvaliteter som ingår i parkriktlinjerna finns kartlagda i Stockholms sociotopkarta.

God park och naturtillgång

Inom 200 meter:

Grön oas, lek(naturlek eller lekplats), område med god ljuskvalitet, sitta i solen, promenader

Inom 500 meter:

Blomprakt, bollspel/bollek, parklek, picknick, pulkaåkning

Inom 1000 meter, eller enkelt näbart med kollektivtrafik

Bad (utomhusbad), djurhållning, odling, löpträning, skogskänsla, utsikt, vattenkontakt, vild natur, skridskoåkning

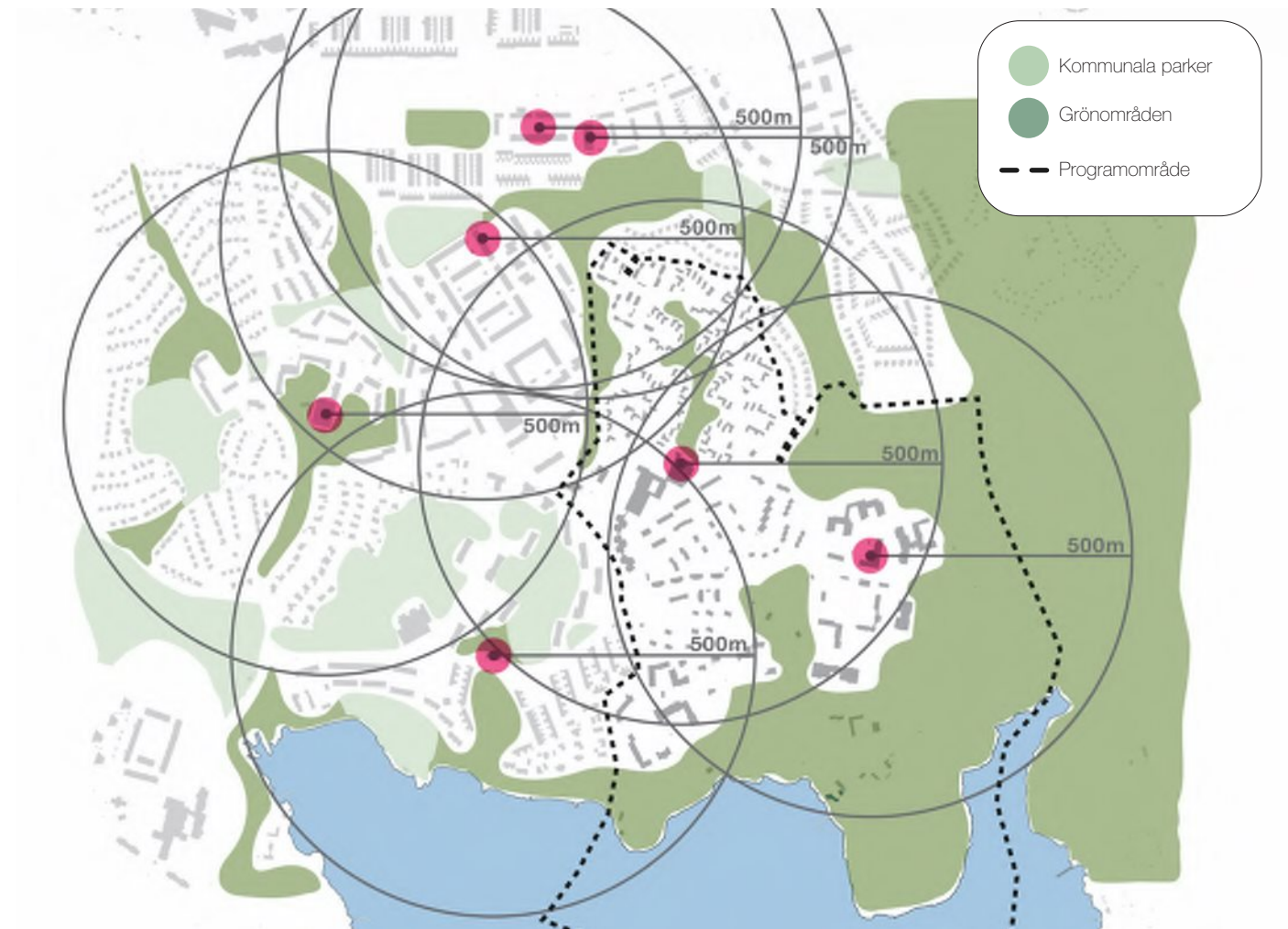
Andra kvaliteter som värderas högt av stockholmarna:
Båtliv, evenemang, folkliv, ridning, torghandel, uteservering, fiske

God parkstandard

Mängden parkmark måste vara stor nog för att tillgodose invånarnas rekreationsbehov och klara det höga besöksstrycket.

(Från Grönare Stockholm - Riktlinjer för planering, genomförande och förvaltning av stadens parker och naturområden, 2016)

Olika brukare har olika krav, behov och möjligheter att förflytta sig. Barn i förskoleåldern är känsliga för trafikbarriärer och leker främst inne på lekplatser eller grönytor nära hemmet. De äldre barnen i låg- och mellanstadieåldern kan röra sig längre bort och deltar ofta i aktiviteter som ställer krav på mer varierade utemiljöer. Ungdomar är mycket rörliga och kan ta sig långa sträckor från hemmet för att söka efter både folkliv och avskildhet. För en god bebyggd miljö behövs alltså vissa kvalitéer, en variation i storlek och innehåll av platser samt goda kommunikationer till platser längre bort.

Tillgång till parker och grönområden 500 meter för deltagande skolor, förskolor och ungdomsverksamheter i Sköndal som medverkat i denna barnkonsekvensanalys.

Barnen i Sköndal har god tillgång till grönområden i stadsdelen. Inom programområdet för Stora Sköndal är framförallt tillgången av närnatur mycket hög, medan de allmänna parkerna främst ligger i västra Sköndal. Institutionsområdet i Stora Sköndal, närheten till Drevviken och Flatens naturreservat, samt den blandade bebyggelsen har gett upphov till en variation av grönytor.

Att parktillgången är större väster om Stora Sköndal kan förklaras med att Stockholms stad är markägare för allmän plats i området.

SAMTALEN

SAMMANFATTNING

RÖRELSESTRÅK

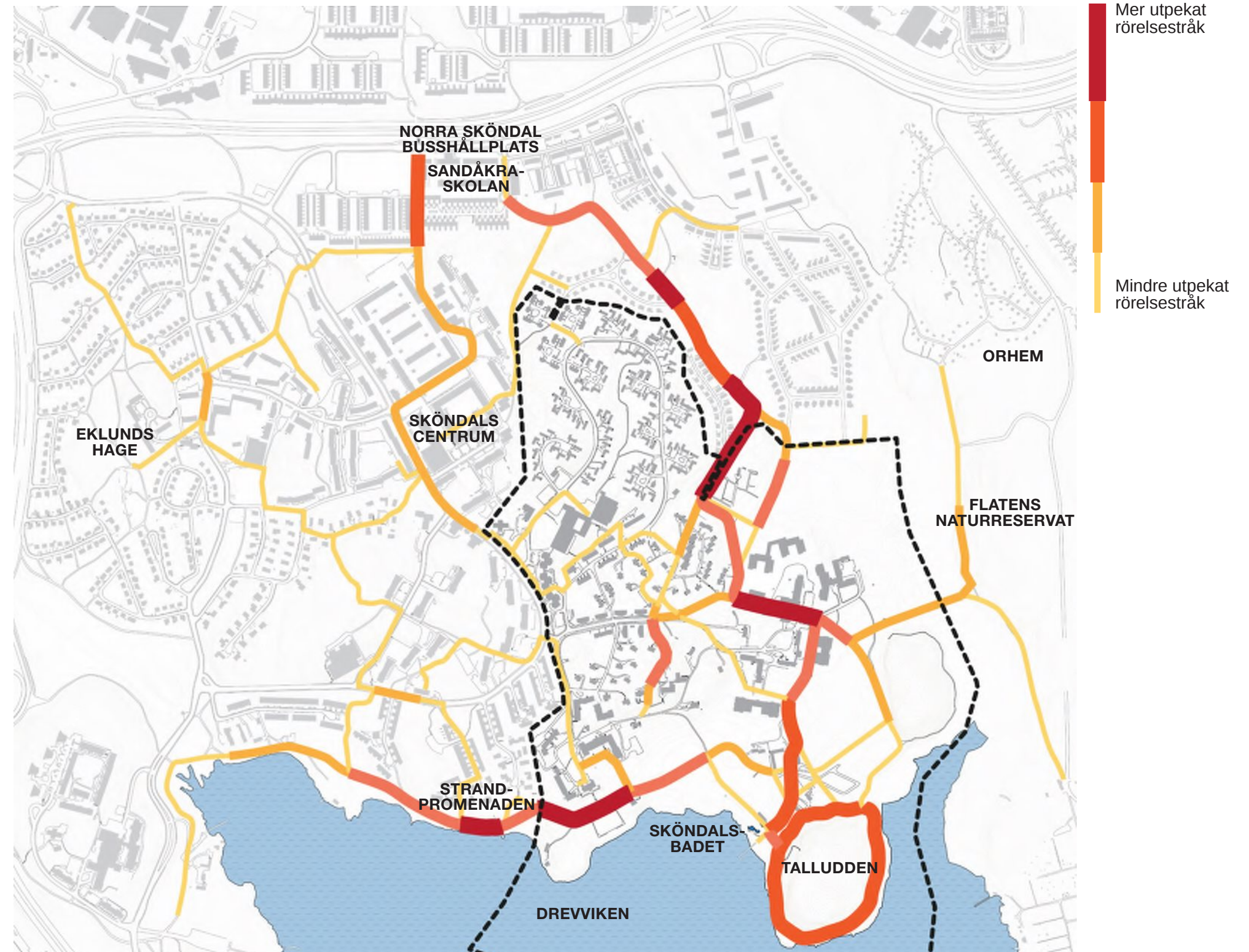
Barn i Sköndal rör sig framförallt på trafikseparerade vägar i natursköna miljöer. Kopplingen från Sandåkraskolan söderut mot Talludden och Sköndalsbadet och vidare västerut längs strandpromenaden vid Drevviken är därför mycket viktiga stråk. Dessa används intensivt av barn och ungdomar i alla åldrar, och är även uppskattat av föräldrar och pedagoger. Stråk som leder till centrum är även de viktiga för de äldre barnen, med ett nätverk av flera stråk som leder dit.

Ju äldre barnen är, desto längre sträckor tar de sig också generellt. De yngsta förskolebarnen rör sig kortare sträckor inom mindre delområden i Sköndal, där utgångspunkten styr slutdestinationen. De lite äldre förskolebarnen kan ta sig ut på längre dagsutflykter, till exempelvis Orhem, Eklunds hage eller Flatens naturreservat. För tillfrågade barn i låg- och mellanstadiet är mycket av rörelsen inom Sköndal knutet till Sandåkraskolans verksamhet och dess skolgård. I samtalen har det framkommit att många barn i den här åldern träffas hemma hos varandra när de ska leka på fritiden. Barnen nämner inte Pepparkaksgränd i större omfattning. Däremot upplevs Pepparkaksgränd otrygg av föräldrarna på Öppna förskolan och pedagogerna på Sandåkraskolan. Flertalet av de tillfrågade väljer snarare gång- och cykelvägen väster om Sandåkraskolan, dels för att ta sig till skolan, dels till Norra Sköndals busshållplatser.

Rörelse till och från Sköndal sker framförallt med kollektivtrafik, varför kopplingar till busshållplatserna är av stor vikt för de lite äldre barnen och ungdomarna. Eftersom det varken finns högstadieskola eller gymnasieskola i Sköndal är det framförallt på fritiden denna grupp är i Sköndal. Strandpromenaden och gångvägen Talludden är viktiga rörelsestråk.

Barnen berättar att de cyklar omkring i området och på banor i skogen på sin fritid. De nämner inte cykel som färdmedel.

Det är vid de stora rekreativa stråken inom Stora Sköndal som den mesta interaktionen sker mellan olika åldersgrupper och mellan folk från olika områden både inom Sköndal och från andra stadsdelar.

Kartan visar intensiteten av rörelse. Ju rödare och tjockare färgområde desto fler har pekat ut sträckan som rörelsestråk.

SAMMANFATTNING

MÅLPUNKTER

Sköndalsbadet med handikappbadet (pool) och områdena kring Drevvikens strandpromenad är mycket värdefulla målpunkter som är besökta av alla åldersgrupper i Sköndal. Sköndal centrum är också en viktig målpunkt; de yngsta besöker biblioteket och intilliggande lekplatser, medan ungdomarna ser centrum i sig som en viktig mötesplats. Generellt uppskattas närheten i området, och de tillfrågade barnen och ungdomarna har alla sina egna favoritplatser i de skogsområden som omger och finns inom Sköndal.

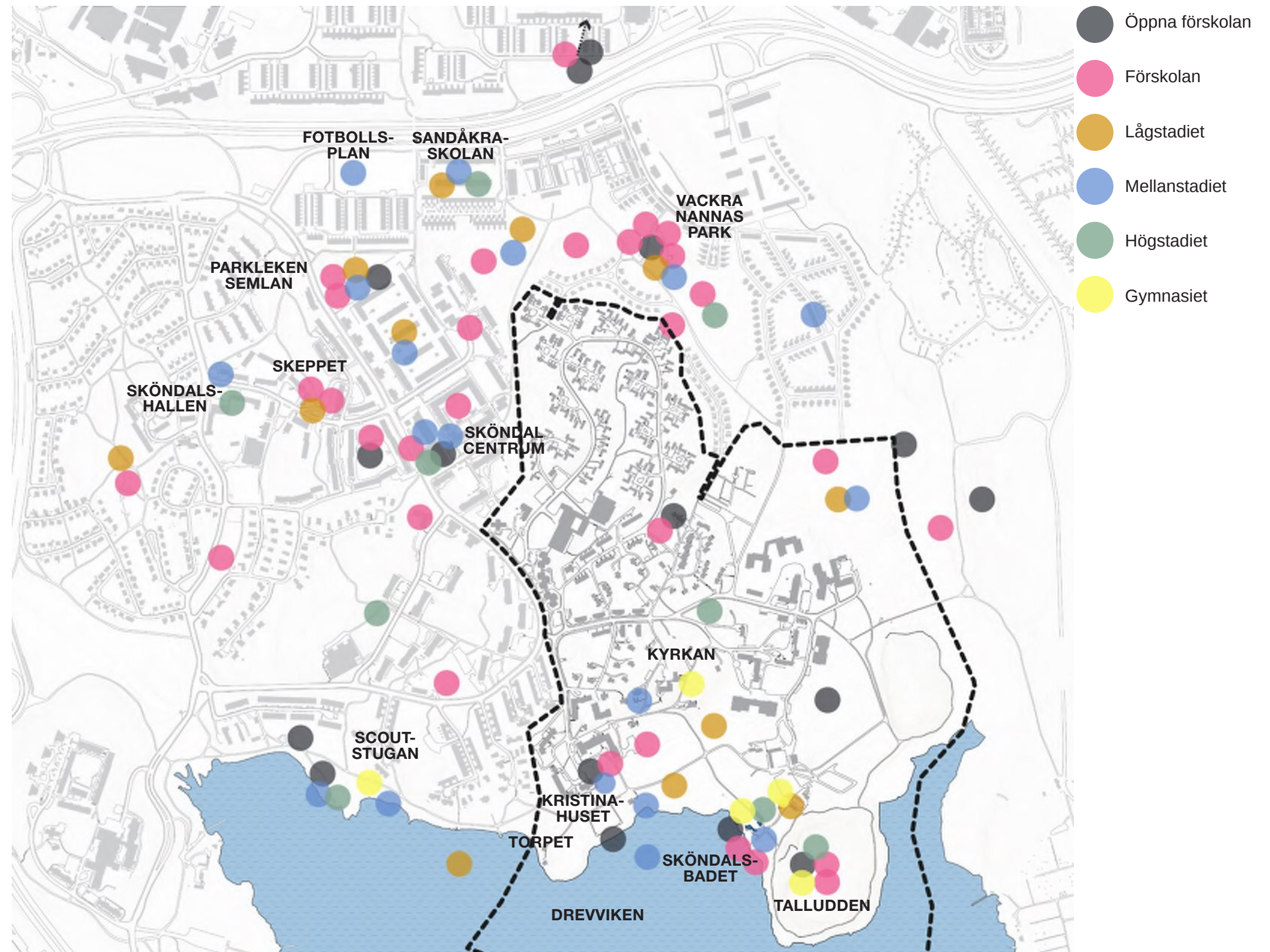
Vackra Nannas Park, strax norr om Stora Sköndals programområde, samt den bemannade parkleken Semlan är populära målpunkter för barn 0-12 år gamla. Barn i förskoleåldern besöker lekparken i hela stadsdelen, men dessa två är särskilt populära. Semlans lekutrustning är en stark bidragande faktor till dess popularitet.

Målpunkter för låg- och mellanstadieelever är i stor utsträckning koncentrerade till Sandåkraskolan och dess närområde, Sköndal centrum och till Drevviken. Sandåkraskolan är en vardagsmålpunkt, medan själva skolgården och intilliggande fotbollsplan är en målpunkt även på fritid såsom kvällar, helger och lov. De lite äldre barnen föredrar att bada vid Torpet, men besöker även gärna Stora Sköndals handikappool. För barn och unga som går i mellanstadiet och högstadiet är även centrum en viktig mötesplats och social knutpunkt. I centrum finns en privat, icke-vinstdriven, ungdomsgård där framförallt barn i mellanstadieåldern hänger. I Sköndalshallen finns det även en mycket uppskattad ungdomsverksamhet för högstadielevs på fredagkvällar, där de exempelvis kan hoppa trampolin och spela basket.

Tillfrågade ungdomar i gymnasieåldern har sina främsta målpunkter i den södra delen av Stora Sköndals område, knutet till rekreation (poolen och Talludden), samt till sommaraktiviteter som anordnas av kyrkan.

Målpunkterna i Sköndal för barn och ungdomar är till stor del förknippat med idrott. Sköndalshallen, fotbollsplaner, bad och skridskoåkning på Drevviken är exempel på detta. En avsaknad av andra aktiviteter som inte är idrottsrelaterat är därför något som kommit upp som ett önskemål i flera av samtalen.

Många viktiga målpunkter ligger utanför Sköndal, varför busshållplatserna blir viktiga för att ta sig till målpunkter i andra stadsdelar.

Kartan visar barn och ungas målpunkter. Olika färger står för olika åldersgrupper. Vackra Nannas park, Talludden och Sköndalsbadet med handikappbadet är starka målpunkter för alla tillfrågade.

SAMMANFATTNING

BEGRÄNSNINGAR

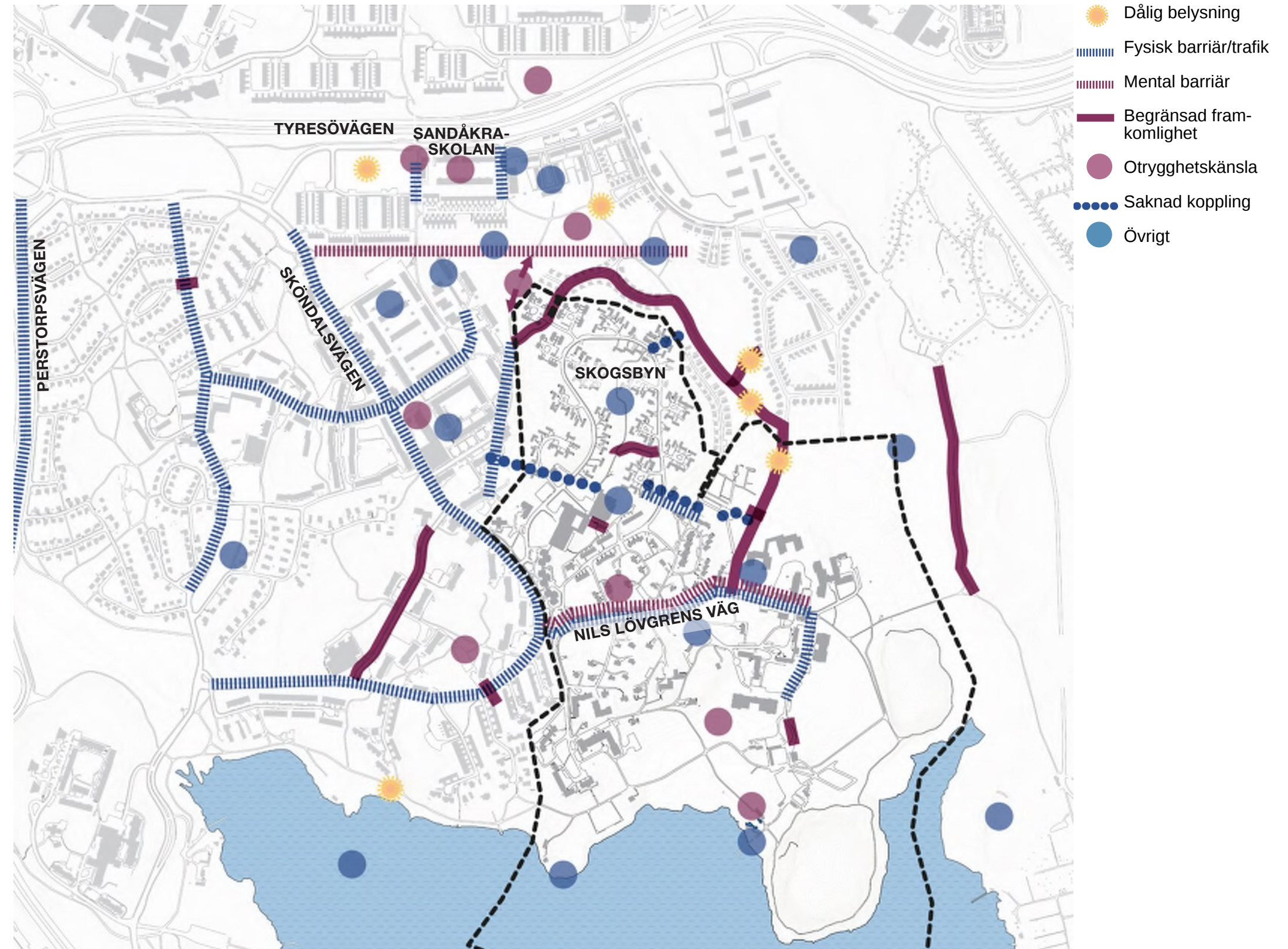
Trafiken, framförallt Sköndalsvägen, i Sköndal upplevs skapa barriärer och framkommer frekvent i de genomförda samtalen som en av de främsta begränsande faktorerna. Främst handlar det om biltrafiken på de större vägarna, Sköndalsvägen, Nils Lövgrens väg och Perstorpsvägen. Även byggtrafik från pågående byggnationer bidrar till en viss barriäreffekt. En sådan barriär som har pekats ut är den mellan förskolan Borgen och centrum, där föräldrar och förskolepedagoger ser att en koppling saknas. Pepparkaksgränd pekats ut av föräldrarna på Öppna förskolan samt Sandåkraskolans pedagoger som en barriär på grund av otydlighet i trafikföringen. Även Sköndalsvägen pekats ut som en barriär med mycket trafik, få övergångsställen och har även smala gångbanor.

Kollektivtrafiken nämns som en begränsande faktor, tex nämns överfulla bussar som passerar förbi väntade i rusningstrafik. Äldre barn och ungdomar är starkt beroende av kollektivtrafiken, och upplever att den idag är begränsad.

I Sköndal har även några mentala barriärer pekats ut, där det av andra skäl än fysiska eller trafikala finns en uppdelning kring var man vill vistas eller inte. En sådan barriär är Stora Sköndals område norr om Nils Lövgrens/Efraim Dahlins väg. Särskilt Skogsbyn uppges av flera deltagare som otillgängligt och saknar målpunkter. En annan mental barriär som pekats ut av de tillfrågade högstadieskolorna löper i grönstråket söder om Sandåkraskolan. De tillfrågade högstadieskolorna hade gått i Sköndalsskolan i låg- och mellanstadiet och vistas inte i området kring Sandåkraskolan.

Utpökade framkomlighetssvårigheter handlar till stor del om stråk som är ojämna på grund av exempelvis dålig snöröjning, terräng eller lerigt underlag. Brist på övergångsställen, smala trottoarer och branta trappor är andra exempel som medför sämre framkomlighet.

I samtalen har det framkommit att många upplever otrygghet i skogspartierna, ofta i områden där belysningen anses vara dålig. Övergivna byggnader (varav ett nedbrunnet hus i Stora Sköndal) är också något som skapar otrygghet. En tredje otrygghetsfaktor som nämnts är ungdomsgång som hänger i centrum, på skolgårdar och idrottsplaner på kvällarna, vilket påverkar den upplevda tryggheten för yngre barn.

Kartan visar barn och ungas upplevda begränsningar i området.

ÖPPNA FÖRSKOLAN 0-1 ÅR

METOD

Sköndalsbadet är en viktig målpunkt året runt.

Övre bilden: Vackra Nannas park är en av favoritplatserna för de allra yngsta.

Nedre bilden: Öppna förskolan Semlan är en viktig mötesplats för föräldrar och barn i Sköndal.

Föräldrarna rör sig helst i trafikseparerade miljöer, och beskriver naturen som en viktig faktor till varför de valt att bosätta sig i Sköndal.

Övre bilden: Småhusområdet Skogsbyn ses till stor del som en barriär.

Nedre bilden: Biblioteket i centrum har en mycket uppskattad barnavdelning.

Öppna förskolan Semlan är den enda öppna förskolan som finns i Sköndal. De har öppet på förmiddagar måndag-torsdag mellan klockan 9 och 12, därefter öppnar parkleken.

Semlan har 10-20 barn med föräldrar på besök varje verksamhetsdag. Familjerna bor i Sköndal, varav flera i det nybyggda området "Lilla Sköndal".

METOD

ÖPPNA FÖRSKOLAN

Eftersom öppna förskolans besökande barn är för små för att uttrycka sig hölls samtal med föräldrar och pedagoger som barnföreträdare.

Vid samtalstillfället pratade vi med två pedagoger och ett tiotal föräldrar, både pappor och mammor vid en stor plan över Stora Sköndal. Det fanns även möjlighet att komma in med synpunkter via mejl efter samtalsstillfället vilket en förälder gjorde. Föräldrarna brukar besöka öppna förskolan flera gånger i veckan.

Föräldrarna fick utifrån fokusfrågorna berätta om vilka miljöer de använder och uppskattar samt hur de rör sig i området. Även vilka områden de upplever som begränsningar pekades ut.

ÖPPNA FÖRSKOLAN 0-1 ÅR

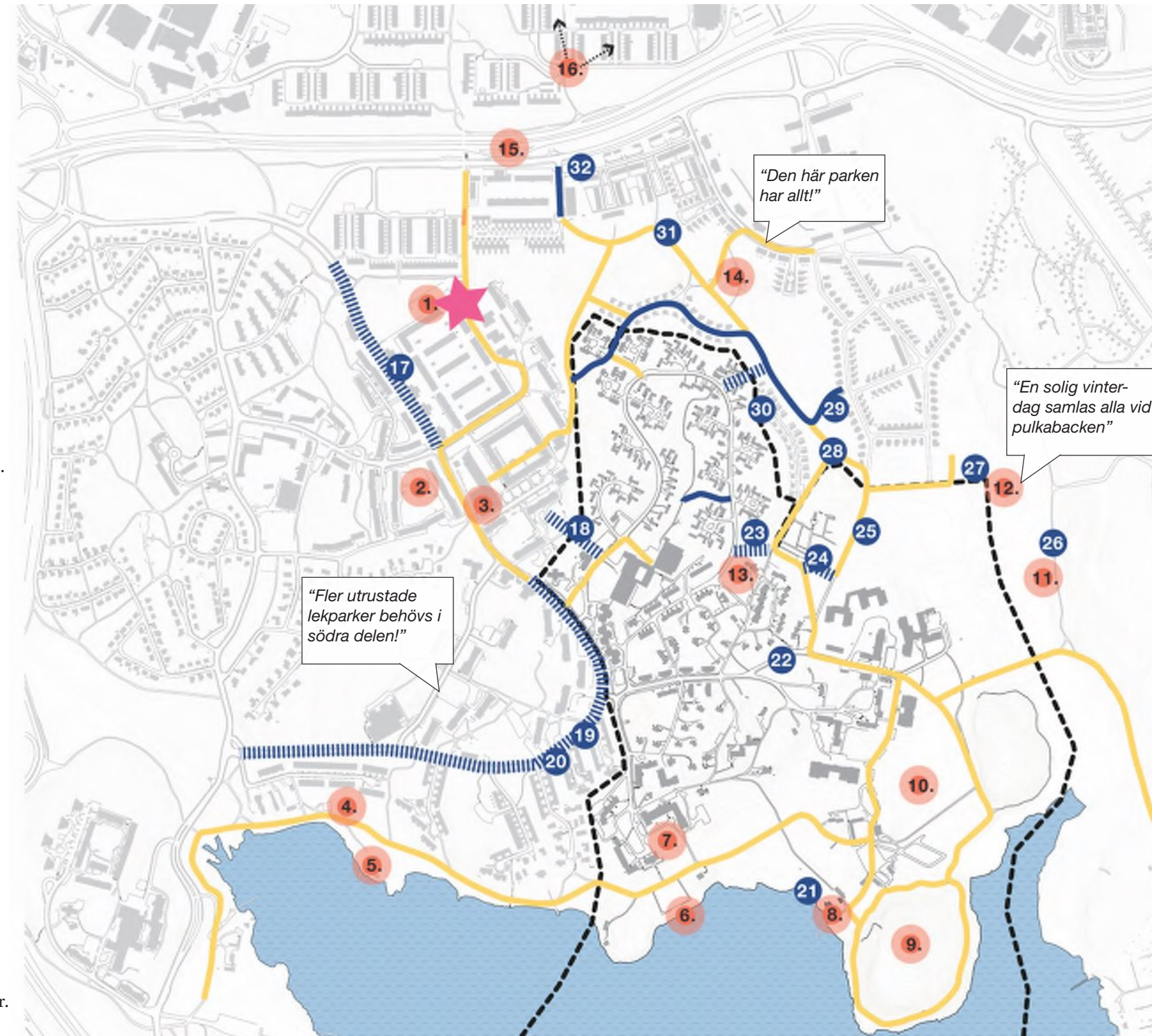
SAMMANSTÄLLNING

MÅLPUNKTER

- 1 Öppna förskolan och parkleken Semlan är en social målpunkt. Föräldrar uppskattar att det finns personal.
- 2 Kubbeparken är omtyckt då den är instängd bland husen, har lekutrustning och bänkar samt är kuperad.
- 3 I Sköndal centrum finns en bostadsgård med klätterställning och gungor som föräldrarna går till med barnen. Biblioteket är också en uppskattad målpunkt.
- 4 Lekpark vid Drevvikens strand.
- 5 Badplats som används för spontanbad.
- 6 Bryggan vid Kristinahuset uppskattas som en vacker plats som är bra för barn. Som badplats är det främst för äldre barn anser föräldrarna.
- 7 Vid Kristinahuset och Klockstapeln finns en backe som används för pulkaåkning vintertid.
- 8 Sköndalsbadet är en viktig målpunkt året runt. Stranden och utegymmet uppskattas.
- 9 Talludden är ett populärt naturområde att promenera i.
- 10 Ett område med lite trafik som uppskattas att vistas inom.
- 11 Närheten till Orhem och Flatens naturreservat är omtyckt. I området finns bävrar som de boende vill ska värnas.
- 12 I skogen finns en höjd som används som pulkabacke för de minsta.
- 13 Förskolan Villans gård används för lek kvällar och helger.
- 14 Vackra Nannas park är för många den närmsta lekplatsen, en viktig målpunkt med mycket natur.
- 15 Norra Sköndals busstation är en viktig målpunkt för föräldrar som ska ta sig mot stan.
- 16 I Norra Sköndal/Skarpnäck, norr om Tyresövägen finns flera målpunkter så som matbutik och lekplatsen Skallet.

BEGRÄNSNINGAR

- 17 Mycket trafik gör Sköndalsvägen till en barriär.
- 18 Byggstängsel och avspärrningar vid Thorsten Levenstams väg, föräldrar saknar en koppling till centrum här.
- 20 Här finns en trappa med dålig sikt som blir ett hinder för barnvagn.
- 21 Sköndalsbadet är underdimensionerat och blir ofta skräpigt.
- 22 Området kring Efraim Dahlins väg upplevs industriellt och otillgängligt.

Sammanställning av småbarnsfamiljernas rörelsestråk, målpunkter och begränsningar.

- 23 Saknad koppling som skulle behövas.
- 24 Otillgängligt, föräldrar får gå runt.
- 25 Ojämn grusväg som är svår att ta sig fram på.
- 26 Blöt och lerig väg som undviks.
- 27 Omtyckt pulkabacke, men det finns träd som barnen riskerar åka in i.
- 28 Vägen har dålig belysning och snöröjs inte, vilket gör det svårframkomligt.
- 29 Belysning saknas på vägen, och det är trångt.
- 30 Saknad koppling som skulle behövas.
- 31 Belysningen på parkvägen upplevs som "skum".
- 32 För lite cykelparkering vid busshpl, det vore bra om det kompletterades.

ÖPPNA FÖRSKOLAN 0-1 ÅR RESULTAT

MÅLPUNKTER

Flera av föräldrarna vittnar om att de uppskattar Sköndals gröna karaktär och närheten till såväl naturen som närheten till Gullmarsplan. Föräldrarna värderade framförallt målpunkter dit man kan gå med hela familjen, det vill säga platser med aktiviteter för yngre barn, äldre barn och för vuxna. En sådan plats är Sköndalsbadet.

Sköndalsbadet

Enligt flera av de tillfrågade föräldrarna är detta den viktigaste målpunkten i området. Badet används såväl sommartid som vintertid, och det är kvällsöppet med fikamöjligheter och handikappbad. Vintertid är de vid badet för skridskoåkning och bryggan används för att sätta på sig skridskor.

Vid Sköndalsbadet finns det aktiviteter för hela familjen, yngre barn med äldre syskon samt för vuxna. Föräldrarna resonerar att det nog därför är en av Sköndals viktigaste målpunkter. Några föräldrar påpekar dock att Sköndalsbadet är skräpigt och underdimensionerat. De anser att badet behöver kompletteras med ett ytterligare bad eller byggas ut om fler personer ska flytta in i området. Bland föräldrarna diskuterades även badets säkerhet, vissa menade att badet var osäkert, andra höll inte med.

Öppna förskolan och parkleken Semlan

En tydlig målpunkt för föräldrarna är Öppna förskolan och parkleken Semlan. Det är en social nod för föräldrarna med bra personal och aktiviteter.

Busshållplats Norra Sköndal

En viktig målpunkt i området och en central plats för de pendlande föräldrarna in mot stan/Gullmarsplan är busshållplats Norra Sköndal. Busshållplatsen utgör en knutpunkt även om man vill åka mot exempelvis Farsta eller Gubbängen. Denna busshållplats används absolut oftast jämfört med de andra hållplatserna och ingår i föräldrarnas dagliga rörelseschema.

Vackra Nannas Park

Parken är en målpunkt för småbarnsfamiljer. Föräldrarna beskriver den som en bra naturslänt med utmanande lek och fina träd och stenblock. Det finns även en del lekutrustning och en grill med sittplatser. En förälder menar att parken har allt. Den har en bra balans mellan natur och lekutrustning samt är överblickbar.

Bryggan

Bryggan utgör ett komplement till Sköndalsbadet fast denna plats är för äldre barn och vuxna då det endast är ett bryggbad och ingen badstrand. Denna plats har utvecklingspotential menar föräldrarna då den redan är välbesökt.

Pulkabackar

Vid Lilla Sköndal/Flaten samt vid Kristinahuset finns två väldigt uppskattade pulkabackar. Den i Stora Sköndal har ett omtyckt fik intill. Dessa är vintertid viktiga mötesplatser då alla samlas här en solig vinterdag.

Biblioteket i centrum

Biblioteket har en uppskattad barnavdelning och ett system att man som medlem får gå in och nyttja biblioteket även före och efter att det är öppet (från 7 till 21) Hit brukar även förskolor gå berättar några föräldrar.

RÖRELSE

Föräldrarna berättar att de oftast går den genaste vägen samt på vägar som är trafikseparerade. De ser att Sköndal har stora fördelar i och med att det överlag inte är mycket trafik att det finns många bilfria gång- och cykelvägar.

Småbarnsfamiljerna från lilla Sköndal rör sig mest till Sköndalsbadet, centrum och Drevviken.

Som tidigare nämnts är busshållplatsen Norra Sköndal en målpunkt för föräldrarna. De berättar att de gärna kan tänka sig att cykla dit och att en större cykelpendlingsparkering skulle vara lämplig vid busshållplatsen. Föräldrarna resonerar att elcykeln kommer få ett stort genomslag i framtiden, och att framtida Sköndal därför bör ha ett utvecklat cykelnät.

BEGRÄNSNINGAR

Gångvägar i Sköndal

Många gångvägar är leriga och snöröjs inte på vintern. Detta gör att det blir svårt att promenara med barnvagn. Belysning fattas även på flera sträckor.

Skogsbryn

Området upplevs som en barriär. Föräldrarna går främst runt området då det är kuperat och därmed svårframkomligt. De önskar att det gick gena vägar till centrum. Inga målpunkter finns inom området enligt de deltagande föräldrarna. Framförallt är området en barriär när de ska till Förskolan Borgen.

Eftersatta befintliga lekplatser

Många parker i Sköndal har sliten och trasig lekutrustning. Föräldrarna ser ett behov av att komplettera Sköndal med en större lekplats i de södra delarna.

Trafiken på Sköndalsvägen

På Sköndalsvägen hålls en hög hastighet som gör det till en otrygg väg. Hastighetsdämpande åtgärder borde göras framför allt vid utfarterna vid radhusområdena.

Pepparkaksgränd

Vid Sandåkraskolan, i korsningen Sandåkravägen/Pepparkaksgränd är en kritisk punkt. Här cyklar och går många, och framförallt i morgon- och eftermiddagsrusningen uppstår ett mindre kaos mellan dessa trafikanter upplever föräldrarna.

FÖRÄLDRARNA VILL HA:

- Fler programmerade lekparkar i östra och södra Sköndal.
- Möjlighet till skolgång i Sköndal längre än årskurs 6.
- Förbättrade gång- och cykelstråk.
- Cykelparkering vid Norra Sköndals busshållplats.
- Fler "anlagda" parker med lekutrustning, alternativt att de befintliga parkerna rustas upp med ny lekutrustning.
- Fler restauranger och caféer som genererar folkliv - kan bidra till trygghet.

FÖRSKOLORNA 1-6 ÅR

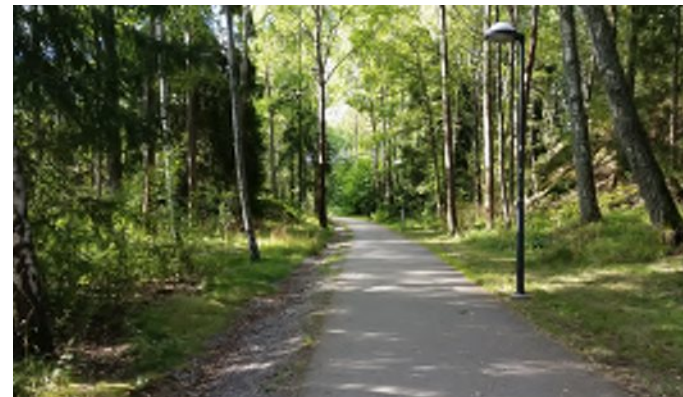
METOD

Vackra Nannas park med sin anlagda bäck besöks av alla förskolor i området. I parken finns även en kompisgunga som är mycket uppskattad bland barnen.

När naturen uppskattas och har en viktig pedagogisk funktion för barnen. Övre bilden: öppen yta mot Flatens naturreservat där barnen kan springa fritt.

Nedre bilden: Skogsstråk i Stora Sköndal.

Parkleken Semlan är en målpunkt för förskolebarnen.

Övre bilden: Klockstapeln är en populär målpunkt där backen används för pulkaåkning på vintern.

Nedre bilden: Till Sköndalsbadet går de små barnen och tittar på änderna.

Samtal hölls med pedagoger från förskolorna Håven, Borgen (Lilla Sköndal), och Lilla Skogen. Sammanlagt har samtal hållits med 5 pedagoger (varav en förskolechef). Förskolornas upptagningsområde är främst Sköndal men några barn bor i andra stadsdelar. På Håvens förskola går ca 34 barn, på Borgen ca 160 barn samt på Lilla Skogen ca 85 barn.

METOD

FÖRSKOLORNA

Samtal med pedagogerna hölls vid en stor plan över Sköndal där frågor utifrån fokusfrågorna diskuterades. Pedagogerna berättade om hur de upplever utemiljön. På planen markerade pedagogerna ut barnens målpunkter och begränsningar samt hur de rör sig.

Workshopresultatet från varje enskild förskola går att finna i bilagorna i slutet av dokumentet.

FÖRSKOLORNA 1-6 ÅR

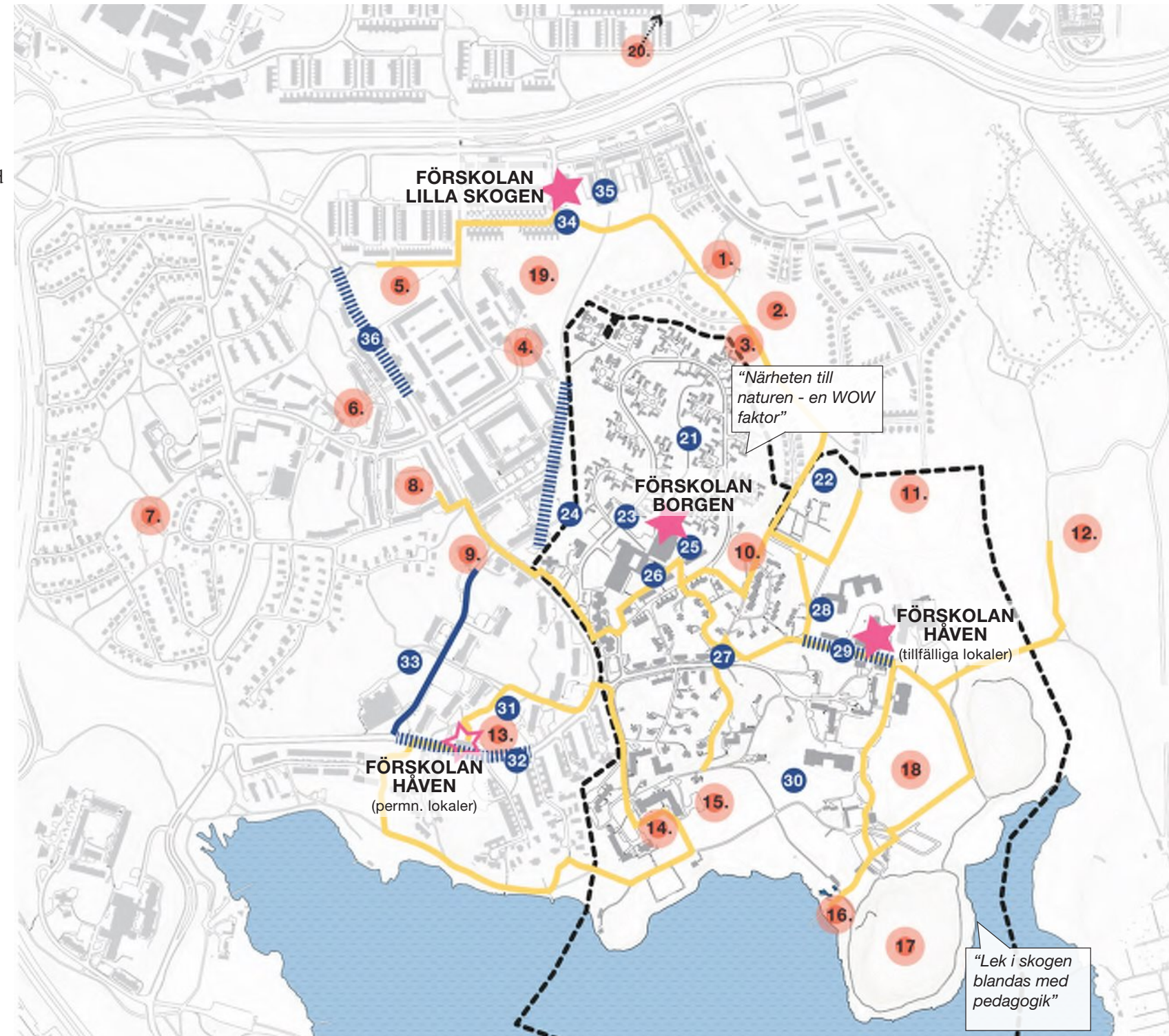
SAMMANSTÄLLNING

MÅLPUNKTER

- 1 Vackra Nannas Park är ett populärt utflyktsmål för förskolorna i området.
- 2 Skogsparti som av några kallas för Kojaskogen, bra för motorisk lek och naturupplevelser.
- 3 Närskog där förskolebarn får uppleva naturen.
- 4 Lekpark på bostadsgård för lite äldre förskolebarn med lekutrustning bra för den motoriska utvecklingen.
- 5 Parkleken Semlan är en populär och välutrustad parklek som är en viktig målpunkt i Sköndal.
- 6 Vid lekparken Skeppet får barnen utlopp för fantasi-fulla lekar.
- 7 Eklunds hage är en målpunkt för heldagsutflykter. Indelningar av parken gör det tryggt för yngre barn.
- 8 Kubbeparken är en målpunkt med lekutrustning.
- 9 På förskolan Lagunen ordnas ibland teater för de minsta barnen på förskolorna i området.
- 10 Förskolan Villans gård används av andra förskolor i området för att komplettera utomhusleken.
- 11 På de öppna ytorna mot Flatens naturreservat kan förskolebarnen springa fritt.
- 12 Flatens naturreservat, även kallad "Vackra skogen".
- 13 Kulle som utgör den närmsta närnaturen för förskolan Håven
- 14 15 Miljön kring klockstapeln är en viktig målpunkt för förskolorna, som bland annat åker pulka där.
- 16 Sköndalsbadet är en favoritplats där barnen tycker om att titta på ändarna i Drevviken.
- 17 Talludden är en målpunkt för naturutflykter.
- 18 Lite trafik gör området tryggt att promenera i med större barngrupper.
- 19 Kuperad närnatur som går att nå från bilfria vägar är viktiga för förskoleverksamheten i närområdet.
- 20 Lekparken Skallet i Norra Sköndal är en populär målpunkt och beskrivs som en god förebild för lek-parker i allmänhet.

BEGRÄNSNINGAR

- 21 Skogsbyn upplevs som ett avskilt område som förskolorna inte rör sig inom.
- 22 På gångvägen vid kapellet saknas belysning.
- 23 Byggstängsel och avspärrningar vid Thorsten Levenstams väg gör att förskolan Borgen blir instängd.
- 24 Byggarbeten och avspärrningar skapar en barriär mellan Stora Sköndal och centrum. Koppling saknas.
- 25 Ljudmiljön på förskolan Borgens gård är burkig och hög.
- 26 Trappan vid Magnolia är feldimensionerad och oergonomisk för små barn.

- Rörelsestråk
- Målpunkt
- Otryggt stråk
- |||| Barriär
- Övrig begränsning
- Programområde
- ★ Intervjuade förskolornas placering

Sammanställning av alla förskolors rörelsestråk, målpunkter och begränsningar.

- 27 Höga hastigheter på Nils Lövgrens väg.
- 28 Förskolan Håvens provisoriska gård har bra överblick men saknar motorisk lekutrustning.
- 29 Trafiken blir en otrygg barriär när förskolegrupper ska korsa vägen. Mycket byggtrafik.
- 30 Området saknar en ordnad lekpark.
- 31 En aktivitetsplan som annekterats av ungdomar.
- 32 Mycket trafik skapar osäkerhet.
- 33 Smal trottoar försvårar passage för barngrupper i vagn.
- 34 Oro för ökad trafik om planerad väg enligt programförslag byggs.
- 35 Insyn mellan husens uteplatser och Lilla Skogens gård.
- 36 Trafiken på Sköndalsvägen skapar en barriär.

FÖRSKOLORNA 1-6 ÅR

RESULTAT

De deltagande förskolorna i Sköndal har alla egna förskolegårdar som används dagligen. Utflykter till parker och naturområden är ett viktigt komplement för den pedagogiska verksamheten, men även för att få tillgång till mer innehåll och utmanande lekutrustning. Enligt samtal med en förskolechef är förskolegårdarna utformade för att kompletteras av de allmänna parkerna, varför förhållandet mellan dessa och tillgången på friyta är mycket viktigt.

MÅLPUNKTER

Förskolorna gör utflykter flera gånger i veckan. Ofta görs utflykterna inom Sköndal. Detta beror mycket på dåliga möjligheter att resa med kollektivtrafik. De flesta bussar går ifrån busshållplats Norra Sköndal. Det upplevs som för långt för barnen att gå dit från förskolorna. Om utflykter utanför Sköndal ändå sker bär det oftast av till Hökarängen eller till Farsta.

Skogsområden och närnatur

Sköndals närnatur och skogsområden är mycket viktiga för förskolebarnens lek och den pedagogiska verksamheten. Där kan de röra sig fritt i trafikfria miljöer. Bergsformationer och backar möjliggör klättring och inbjuder till lek under hela året. En pedagog berättar att så fort barnen ser en backe eller kulle så blir det spring och lek i benen på barnen. På de öppna ytorna/ängarna kan barnen springa fritt. Sköndals närhet till naturen nämns även som en bidragande faktor till att välja att arbeta inom barnomsorgen i området. Vid lek i skogen inkluderas pedagogiken på ett naturligt sätt berättar en pedagog. Hon säger att de brukar ha matematiska och naturvetenskapliga övningar i leken (exempelvis; ”Vilken pinne är längst?” ”Hämta två plus två kottar”). I skogen övar även barnen balans och motorik.

Sköndalsbadet

Sköndalsbadet utgör en målpunkt för förskolorna. Dit går bland annat Håvens förskola 1 gång i veckan för att mata änder, leka lekar på de öppna ytorna och sedan gå vidare till Talludden.

Vackra Nannas park

Vackra Nannas park är en viktig plats för förskolebarnen i Sköndal och har nämnts som en målpunkt i samtliga workshops. Parken ligger i ett trafikskyddat läge och nås via gångvägar vilket är en ytterligare positiv aspekt enligt de tillfrågade pedagogerna. Parken är öppen, stor och överblickbar vilken gör den bra för barngrupper att vistas i. Idag består parken av en mer naturlig del och en anlagd del. Den anlagda delen är utrustad med en sandlåda med en mindre klätterställning och en kompisgunga. Det finns även en anlagd bäck där barnen kan ha vattenlek, vilket även gett parken smeknamnet ”Bruseparken”. Generellt är parken uppskattad som en trygg plats, men skulle möjligtvis kunna utvecklas med mer utmanande utrustning.

Kubbeparken

I centrum ligger Kubbeparken som framförallt är en lekpark för de lite äldre barnen. Parken har mycket fast utrustning med tydliga lekfunktioner, vilket också styr lekarna. Pedagogerna påpekar att parken framförallt är bra för motorisk lek och utveckling.

Skeppet

Väster om centrum finns den populära lekplatsen Skeppet som, precis som namnet antyder, har ett stort lekskepp. Skeppet, eller Båten som den också kallas, bjuder in till fantasifulla sagolekar för barnen. Parken är även utrustad med en nyligen upprustad plaskdamm, några gungor och en sandlåda.

Övriga målpunkter

Några av de tillfrågade förskolorna lånar ibland andra förskolegårdar i Sköndal för att komplettera barnens utomhuslek. Lekparken Skallet i Norra Sköndal, norr om Tyresövägen är en målpunkt som nämns flera

gånger som ett exempel på en lekpark med rolig och utmanande utrustning. Förskolorna går även till andra lekparkar som exempelvis parkleken Semlan och till Eklunds hage. Sköndals topografi och backar används för bland annat pulkaåkning på vintern.

Vidare nämns även Klockstapeln som en liten och trygg park. Parken ligger avsides från biltrafik och består av en öppen gräsyta. Här leker de organiserade lekar. Pedagogerna uppskattar ytan då den är överblickbar.

RÖRELSE

Barnens ålder är avgörande för hur långt de kan röra sig. De yngsta barnen rör sig främst i förskolornas närområden, medan de lite äldre barnen kan ta sig till målpunkter längre bort. Barnen och pedagogerna går iväg från sin förkolegård ungefär en till två gånger i veckan.

Huvudsakligen rör sig förskolegrupperna på vägar med lite eller ingen biltrafik, gärna i gröna och lummiga områden. Skogsvägarna i Stora Sköndals norra delar och strandpromenaden vid Drevviken är särskilt viktiga rörelsestråk.

Förskolan Håven berättar att de tar en väg till en målpunkt och en annan väg hem för att variera promenaden och upplevelsen. Promenaden är således en del av utflykten.

Många föräldrar lämnar sina barn gåendes eller med bil till förskolan Håven. Förskolan Lilla skogen berättar att fler parkeringar behövs då det finns platsbrist vid lämning och hämtning.

BEGRÄNSNINGAR

Trafik

Det största upplevda hindret i Sköndal är de trafikerade vägarna som blir barriärer när förskolorna ska röra sig utanför gården. Det finns en upplevd brist på övergångsställen i området, och många bilar kör fort. Pedagogerna nämner också att det finns trottoa-

rer som är smala och där dubbelvagnar inte får plats, framförallt längs Sköndalsvägen, vilket ytterligare försvårar för de mindre barnen att röra sig i området.

Byggarbeten

I skrivande stund är flera förskolor starkt påverkade av byggen inom Stora Sköndal. Byggstängsel kapar av naturliga gångstråk och förbindelser till centrum. Förskolorna behöver därför i vissa fall ta sig ut på de mer trafikerade vägarna för att kunna ta sig runt i området, samtidigt som det även är en omväg. Pågående byggarbeten genererar också mer och tyngre trafik. Det finns en upplevd oro bland deltagande pedagoger, att fortsatt byggarbeten kommer hålla på under lång tid och försvåra framkomligheten i området.

Övrigt

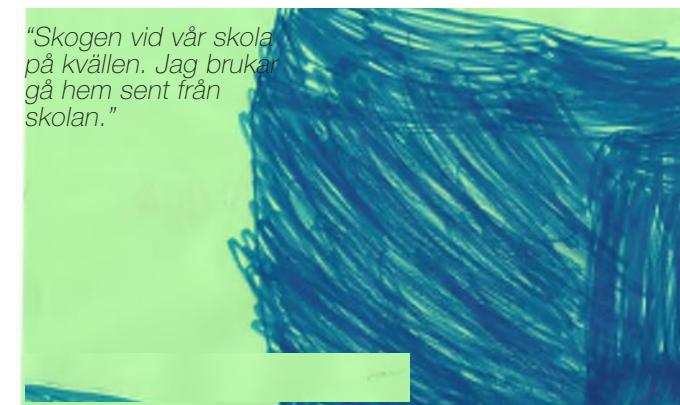
Ungdomsgång som hänger och skräpar ner upplevs som olustigt för förskolorna i Sköndal. Vid Dalbo-branten förekommer en del festande. Generellt blir bristen på aktiviteter för äldre ungdomar ett problem även för de yngsta barnen. Förskolorna undviker exempelvis fotbollsplaner på grund av äldre barn och ungdomar som lätt ”tar över”.

PEDAGOGERNA VILL HA:

- Lekpark där många barn får plats och som har lekutrustning som utvecklar grovmotoriken.
- En genomtänkt placering av nya förskolor med goda tillgångar på friyta.
- Fler ytor för spontanidrott.
- Mer trafiksäkra miljöer.
- Stora, öppna och överblickbara ytor som erbjuder utmaningar för barnen.
- Programmerade parker i södra Sköndal.
- Fortsatt trafiksäkra kopplingar till vattnet.

LÅGSTADIET 6-9 ÅR

METOD

Teckningar gjorda av klass 2F i Sandåkraskolan under workshop med Unga Berättar. Eleverna fick dra en lapp med en (förenklad) fokusfråga som de sedan fick rita.

Övre bilden: Barnen uppskattar scenen på Sandåkraskolans gård.

Nedre bilden: gungor och klätterställning på Sandåkraskolans gård.

Samtal hölls med barn och pedagoger i en klass 2 från Sandåkraskolan. Sandåkraskolan består av 330 elever från förskoleklass till årskurs 6. Skolan ligger söder om Tyresövägen nära busshållplatsen Norra Sköndal. 20 elever från en klass i årskurs 2 deltog i workshoppen. Majoriteten av de elever som deltagit bor och är uppvuxna i Sköndal.

METOD

SANDÅKRASKOLAN 2F

Eleverna fick i uppdrag att rita olika platser i Sköndal, kopplat till en förenklad fokusfråga. Framför en kamera berättade de varför de valt just denna plats och vad med platsen de tyckte om eller inte tyckte om. Som komplement till workshoppen hölls samtal utifrån fokusfrågorna över en stor plan över Sköndal tillsammans med klasslärare och fritidspedagog.

LÅGSTADIET 6-9 ÅR

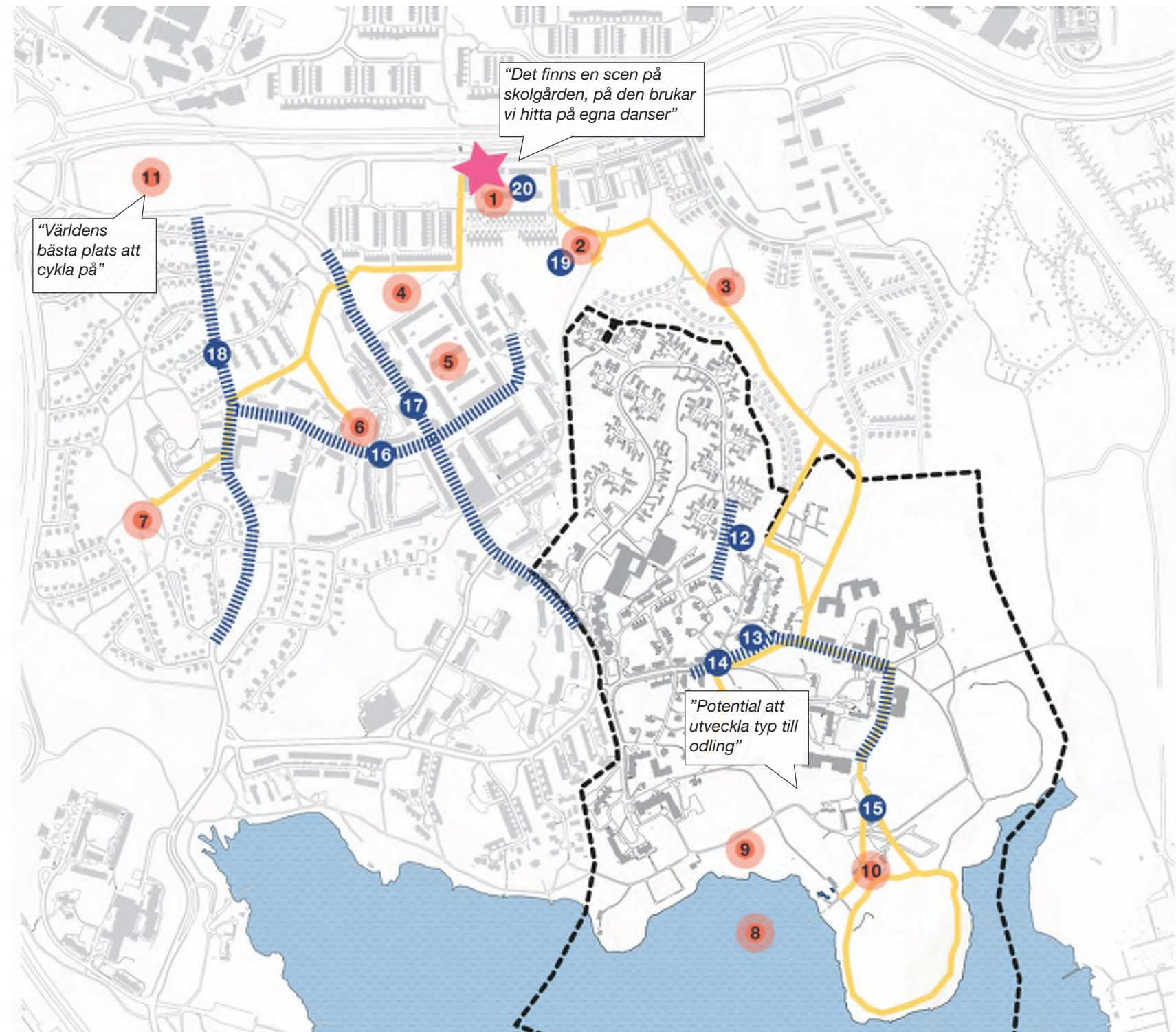
SAMMANSTÄLLNING

MÅLPUNKTER

- 1 Sandåkraskolans skolgård med omgivningar är en mycket viktig plats för barnen. Där kan de spela fotboll, gräva i sandlådorna och "uppträda" på skolans utomhusscen.
- 2 Skogsområdena i närområdet används för både undervisning och lek.
- 3 I Vackra Nannas Park tycker barnen om att leka och att grilla korv.
- 4 Parkleken Semlan är en uppskattad målpunkt för lågstadieeleverna. I backarna kan de på vintern åka pulka och snowracer.
- 5 På bostadsgårdarna vid Bagarfruvägen finns uppskattade grillplatser.
- 6 Lekplatsen Skeppet.
- 7 Eklunds hage.
- 8 Drevviken är en målpunkt året runt. På somrarna badar barnen där, och många åker skridskor på vintern.
- 9 Målpunkt och samlingsplats, där det bland annat ordnas valborgsfirande.
- 10 Området vid Talludden och poolen vid Sköndals handikappbad är mycket uppskattat bland barnen. Skoljoggen anordnas varje år, och då springer barnen 3 varv runt Talludden.
- 11 Cykelbana där barnen kör BMX och kickbikes.

BEGRÄNSNINGAR

- 12 Topografin är en barriär - koppling saknas.
- 13 Nedbrunnet hus som skapar otrygghet. Barnen tycker att det är obehagligt
- 14 16 Mycket trafik och bilar som kör fort skapar barriärer.
- 15 En lågpunkt som ofta svämmar över och får stående vatten som blir svår att passera.
- 17 18 (Punkt 17-18) Bilarna kör snabbt på vägarna vilket skapar stora barriärer i landskapet för barnen. Generellt undviker skolan och fritidsverksamheten trafikerade vägar så långt det är möjligt.
- 19 På kvällarna upplever många av barnen att skogsområdena är obehagliga.
- 20 Eleverna på Sandåkraskolan tycker att klätterställningen är gjord för mindre barn och inte tillräckligt utmanande.

Sammanställning av lågstadiets rörelsestråk, målpunkter och begränsningar.

LÅGSTADIET 6-9 ÅR

RESULTAT

MÅLPUNKTER

Sandåkraskolan och skolgården

Sandåkraskolan och dess skolgård nämns av många elever som en uppskattad plats att vara på. Många rastaktiviteter tycker de är extra positiva, vissa med vuxna och andra utan. På skolgården finns en scen som många av barnen brukar dansa på. Fotbollsplanen med konstgräs är också mycket populär och används både under och efter skoltid. Flera elever leker på skolgården även när de är lediga från skolan.

På skolgården finns även en klätterställning och en hinderbana som eleverna använder, men som kunde vara mer utmanande och möjliggöra exempelvis parkour.

Runt skolgårdens utkanter pekar eleverna ut platser där de inte får vara under skoltid men skulle uppskatta att få leka på, exempelvis gräsplaner eller i buskage.

Vackra Nannas Park

Parken är en uppskattad lekplats som går att nå från Sandåkraskolan utan att korsa någon trafikerad väg. Till parken går även barnen med sina familjer för att exempelvis grilla.

Skogsvägar

Gångvägarna i skogen används i hög utsträckning av eleverna. När skolan gör utflykter är det framförallt dessa vägar som väljs, på grund av sin trafikseparering. När det är mörkt ute tycker dock många att det är obehagligt att röra sig i området.

Cykel, BMX och kickbikes

Många av de tillfrågade lågstadiebarnen i Sköndal är intresserade av cykling, BMX och kickbikes. De cyklar både i naturliga backar och på ordnade banor. Barnen cyklar mer som ett fritidsintresse snarare än i transportsyfte. En del barn cyklar till och från skolan.

Närnatur och skog

Sköndals närnatur används både för lek och i undervisningen. Under skoltid kan exempelvis lektioner i naturorientering ta plats i skogsområdena söder om Sandåkraskolan, men även längre bort som i Flatens naturreservat.

Drevviken

Närheten till Drevviken och vattnet stimulerar både sommar- och vinteraktiviteter. Barnen badar i vattnet om det är varmt, och åker skridskor med sina familjer när isen ligger.

Stora Sköndals handikappbad och Talludden

På somrarna är det många barn som tycker om att bada i poolen vid Stora Sköndals handikappbad. De tillfrågade eleverna tycker om att poolen är varm, men de tycker att den är smutsig och skulle gärna se att den byggdes ut så att fler skulle få plats där.

Nära badet, vid Talludden, arrangeras också varje år en skoljogg som är mycket uppskattat bland barnen. Skoljoggen löper runt Talludden.

Övriga målpunkter

Skolbarnen leker på flera olika lekplatser som finns i Sköndal, bland annat i parkleken Semlan, Skeppet och Eklunds hage. Möjlighet att grilla är också något som nämns vid flera tillfällen som en positiv aktivitet som barnen gärna gör med sina familjer.

RÖRELSE

De flesta eleverna bor i Sköndal, framförallt i skolans närområde. Barnen tar sig oftast till skolan genom att gå eller cykla. Några får skjuts eller åker buss.

När eleverna rör sig i Sköndal väljs framförallt trafikseparerade vägar. Rörelsemönstret är söderut mot Stora Sköndal och Drevviken, samt västerut mot de lekparken som finns i Sköndal.

BEGRÄNSNINGAR

Trafik och vägar

Det främsta hindret i Sköndal är enligt skolans personal de trafikerade vägarna, som exempelvis Sköndalsvägen. Dessa undviks generellt när eleverna är ute med skolans verksamhet. Eftersom det finns många trafikseparerade gångstråk så går det ändå att ta sig långt utan att behöva korsa en bilväg. Till några utpekade målpunkter behöver de dock ta sig över bilvägarna.

Övrigt

När det är mörkt ute tycker många barn att det är obehagligt att röra sig på skogsvägarna i Sköndal, även om de är belysta. Skogsbyn används inte av utomstående man väljer istället att gå runt. På flera ställen saknas också kopplingar, och mer gena vägar önskas.

I södra delen av Stora Sköndals område finns flera platser som upplevs övergivna och nedgångna, exempelvis några gamla kolonilotter och ett nedbrunnet hus.

BARNEN VILL HA:

- Flera och större/djupare simbassänger.
- Utmanande lekparken med exempelvis hinderbana, linbana och parkour.
- Utbyggd pool vid Stora Sköndal.
- Ett större bibliotek.
- En större matsal och idrottshall.
- Ytor för att åka skateboard, cykel, BMX, spark och rullskridskor.
- Öppna ytor att vistas, leka och träna på.

MELLANSTADIET 10-12 ÅR

METOD

Några illustrerade önskemål från mellanstadieelever som deltog i workshopen.

Konstgräsplanen vid Sandåkraskolan används flitigt under idrottslektioner, raster, kvällar och helger.

Övre bilden: Cyklisterna åker i hög fart till och från bron över Tyresövägen. Nedre bilden: Skoljoggen vid Talludden är en återkommande aktivitet som eleverna tycker om.

Samtal hölls med barn och pedagoger i en klass 5 från Sandåkraskolan. Sandåkraskolan består av 330 elever från förskoleklass till årskurs 6. Skolan ligger söder om Tyresövägen nära busshållplatsen Norra Sköndal. 19 elever från en klass i årskurs 5 deltog i workshoppen. Majoriteten av de elever som deltagit bor och är uppvuxna i Sköndal.

METOD

SANDÅKRASKOLAN 5A

I den första delen av workshopen delades klassen upp i smågrupper och gick sedan iväg och diskuterade tillsammans med en pedagog var de brukar vara och vad de brukar göra i Sköndal. Alla grupper hade en karta över området. Utifrån fokusfrågorna gjorde de markeringar.

I andra delen av workshopen fick eleverna skriva och rita önskemål på post-it lappar. De grupper som hann gick ut och analyserade skolgården och kom med önskemål.

Som komplement till övningen hölls samtal utifrån fokusfrågorna över en stor plan över Sköndal tillsammans med klassläraren.

MELLANSTADIET 10-12 ÅR

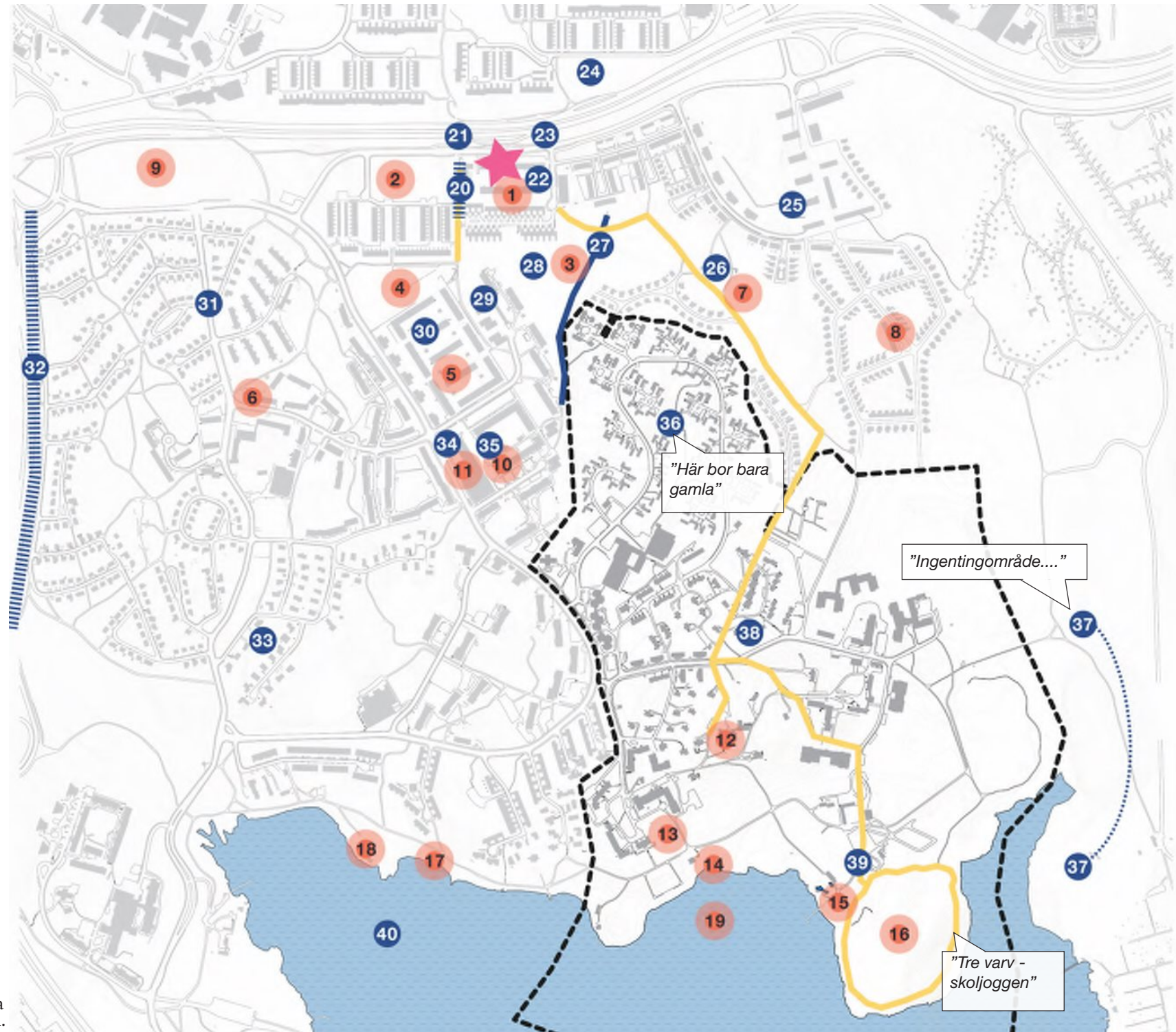
SAMMANSTÄLLNING

MÅLPUNKTER

- 1 Sandåkraskolans skolgård är en viktig plats där eleverna spenderar mycket tid.
- 2 Fotbollsplanen med konstgräs är mycket populär.
- 3 Skogsgläntan där barnen kan leka.
- 4 Parkleken Semlan är framförallt en målpunkt för yngre barn men de (i femman) går dit också.
- 5 Scouternas lokal.
- 6 Timones pizzeria är populär bland barnen.
- 7 Skogen nära skolan används för bland annat lektioner i naturorintering.
- 8 Lilla Sköndal upplevs som ett fint och trevligt område.
- 9 På cykelbanan kan barnen köra med BMX och kickbikes.
- 10 På ungdomsgården i centrum hänger flera av eleverna.
- 11 Centrum är en viktig mötesplats och målpunkt.
- 12 I Sköndalskyrkan anordnas adventsfirande som eleverna kan delta i.
- 13 Vid klockstapeln finns en uppskattad pulkabacke.
- 14 Vid Stora Sköndal finns ett fik som beskrivs som trevligt.
- 15 Poolen vid Sköndalsbadet är en populär målpunkt.
- 16 Sträckan runt Talludden är uppskattad som joggingstråk. Där anordnas även skojjoggen varje år.
- 17 Barnens favoritplats för bad i Drevviken.
- 18 Scoutstugan
- 19 Att åka skridskor på Drevviken under vintern är något som barnen tycker om.

BEGRÄNSNINGAR

- 20 Cyklister åker i hög hastighet förbi skolan.
- 21 Bron över Tyresövägen är läskig på kvällen.
- 22 På kvällen är skolgården obehaglig på grund av dålig belysning och obehöriga.
- 23 Tunneln under Tyresövägen är trång och svåröverblickbar. Här känner sig barnen otrygga.
- 24 I Norra Sköndal, norr om Tyresövägen, tycker eleverna att skogspartierna är läskiga. Det bör hemlösa i skogen.
- 25 Mycket bråte där byggarbeten pågår ökar skaderisken. Skog ringas in av staket och blir otillgänglig.
- 26 Eleverna tycker att Vackra Nannas park är tråkig och har för lite utrustning.
- 27 Vägen genom skogen är svåröverblickbar och känns otrygg. Äldre ungdomar och ”konstiga gubbar” är här.

- Rörelsestråk
- Målpunkt
- Otryggt stråk
- Barriär
- Övrig begränsning
- Programområde
- Sandåkraskolan

Sammanställning av låg-och mellanstadiets rörelsestråk, målpunkter och begränsningar.

- 28** Skogen känns läskig på kvällen.
 - 29** Husen saknar portkod och obehöriga har därför tillträde. Skapar obehagskänsla.
 - 30** Bostadshus som upplevs som tråkiga.
 - 31** Övergångsställe saknas.
 - 32** Nynäsvägen var en barriär när barnen hade slöjd i Skönstaholmsskolan.
 - 33** Bostadsområde som uppfattas som "övergivet".
 - 34** Äldre ungdomar som hänger i gäng i centrum
 - 35** Fritidsgården tycker några är tråkig.
 - 36** Skogsbyn uppfattas som en plats för gamla personer.
 - 37** Flatenområdet anses av några vara ett outnyttjat "ingentingområde".
 - 38** Nedbrunnet hus skapar obehag.
 - 39** Hus vid badplatsen uppfattas av några som läskigt.
 - 40** Kallt och djupt vid bad längre ut i Drevviken.

MELLANSTADIET 10-12 ÅR

RESULTAT

MÅLPUNKTER

Fotbollsplanen och skolgården vid Sandåkraskolan

Barnen på Sandåkraskolan leker mycket på och i närheten av skolgården. Skolans konstgräsplan är särskilt uppskattad, och flera vistas där både under och efter skoltid. Det finns idag ingen avskärmning mot Sandåkravägen, vilket gör att bollar ibland kan hamna utanför planen på vägen.

Det finns även en multiplan vid Sandåkraskolan, där både fotboll men även andra bollsporter som exempelvis basket kan spelas. Kingrutorna och hinderbanan på skolgården är också mycket populära.

Skogsområdena kring Stora Sköndal och Talludden

En gång om året har Sandåkraskolan en skoljogg som äger rum vid Talludden. Klassläraren berättar att barnen är mycket uppspelta över dagen i sig, och att området därför förknippas med någonting bra.

Skogsmiljöerna i Sköndal är uppskattade som lek- miljöer för barnen, men det är även förknippat med obehagliga känslor. Flera nämner dock att det är dålig belysning och att de känner sig otrygga när de rör sig genom området på kvällen.

Cykel, BMX och kickbikes

Många av de tillfrågade eleverna är intresserade av cykling, BMX och kickbikes. De cyklar både i naturliga backar och på ordnade banor. Barnen cyklar mer som ett fritidsintresse snarare än i transportsyfte. En del barn cyklar till och från skolan.

Centrum

Eleverna ser centrum som en viktig mötesplats. Där finns även en ideell ungdomsgård/ungdomscafé som framförallt riktar sig till barn i mellanstadieåldern. Det råder delvis delade meningar kring ungdomscaféet, vissa hänger där ofta medan andra tycker att det är tråkigt. Några uppfattar det som obehagligt med äldre ungdomar som hänger på torget. Några elever nämner att det är deras äldre syskon som hänger på torget.

Övriga målpunkter

De flesta elever är mest hemma eller i skolan. Vissa besöker andra platser, då i närheten av hemmet eller skolan. Övriga platser som de besöker som ligger längre bort är exempelvis fotbollsträning och scout- verksamhet. Några elever tycker att Sköndal överlag är tråkigt och att det inte finns så mycket saker att göra utomhus, de hade önskat fler ”ministällen” där de kan leka. En annan elev gillar Sköndal och ”närheten till allt”.

Generellt är mellanstadiets målpunkter koncentrerade till antingen skolgårdens närområde eller i närheten av Drevviken och strandpromenaden.

RÖRELSE

Till skolan tar sig de flesta barnen till fots eller med kollektivtrafik. Några som bor på två ställen får ibland skjuts av föräldrarna med bil. När det är varmt är det också flera som cyklar till skolan. På fritiden rör sig barnen själva i hela Stockholm med kollektivtrafiken.

Eleverna rör sig främst i området kring skolgården, men under några tillfällen per år så har skolan aktiviteter på annan plats, exempelvis adventfirande i Sköndalskyrkan, fältexkursioner och skoljoggen vid Talludden. Vid dessa tillfällen går barn och lärare på vägar med så lite trafik som möjligt, gärna på parkvägarna som leder genom Stora Sköndals område.

Under en period hade eleverna slöjd i Skönstaholms- skolan i Hökarängen. Då fick de gå över gångbron över Tyresövägen och sedan i en tunnel under Nynäs- vägen resp. Örbyleden.

BEGRÄNSNINGAR

Sandåkraskolan ligger i ett utsatt läge vad gäller buller och trafik från Tyresövägen och Sandåkravägen. Generellt så undviks därför dessa vägar så långt det är möjligt av eleverna på skolan. Tunneln som leder under Tyresövägen upplevs som otrygg och det finns även rapporterade fall av brottslighet där vilket barnen tycker är obehagligt.

BARNEN VILL HA:

- Mer grönska på skolgården.
- Högstadieskola i Sköndal.
- Parkourbana (ej hinderbana!)
- En avskärmning mellan konstgräsplanen och Sandåkravägen.
- Fler cykelparkeringar vid skolan.
- Fler platser för spontanidrott.
- Ett levande centrum med restauranger, caféer och affärer.
- Ett större urval av aktiviteter i stadsdelen (till exempel badhus, ridning och tennis).

HÖGSTADIET 12-15 ÅR

METOD

Ungdomar i Sköndal är beroende av kollektivtrafiken för att ta sig till sina skolor och fritidsaktiviteter som ofta är på andra ställen än i Sköndal.

Övre bilden: Talludden är ett välbesökt och uppskattat naturområde.

Nedre bilden: Intill Sköndals handikappbad finns även en tennisbana som ungdomarna tycker om.

På vintern åker många ungdomar skridskor på Drevviken.

Samtal hölls med ungdomar som tränar handboll i Sköndalshallen och representanter från Grannskapskontoret. En workshop anordnades för ungdomarna där sex killar och tre tjejer deltog. Sköndalshallen är en idrottshall som ligger i västra Sköndal intill Sköndalskolan. Idrottshallen används för bland annat skolidrott, handboll, innebandy och gymnastikträning.

Till handbollsträningen i Sköndalshallen kommer folk från både Sköndal och andra närliggande stadsdelar i söderort.

Övre bilden: Centrum är en viktig och naturlig mötesplats för Sköndals tonåringar. Nedre bilden: Sköndalshallen är en viktig plats för ungdomar som tränar, men det är hög konkurrens om tiderna.

METOD

SKÖNDALSHALLEN

Samtal hölls i två grupper efter respektive lags träning. Grupperna fick sitta med en karta över Sköndal och utifrån fokusfrågorna berätta hur de rör sig i området, vilka platser de besöker och vilka begränsningar som finns.

HÖGSTADIET 12-15 ÅR

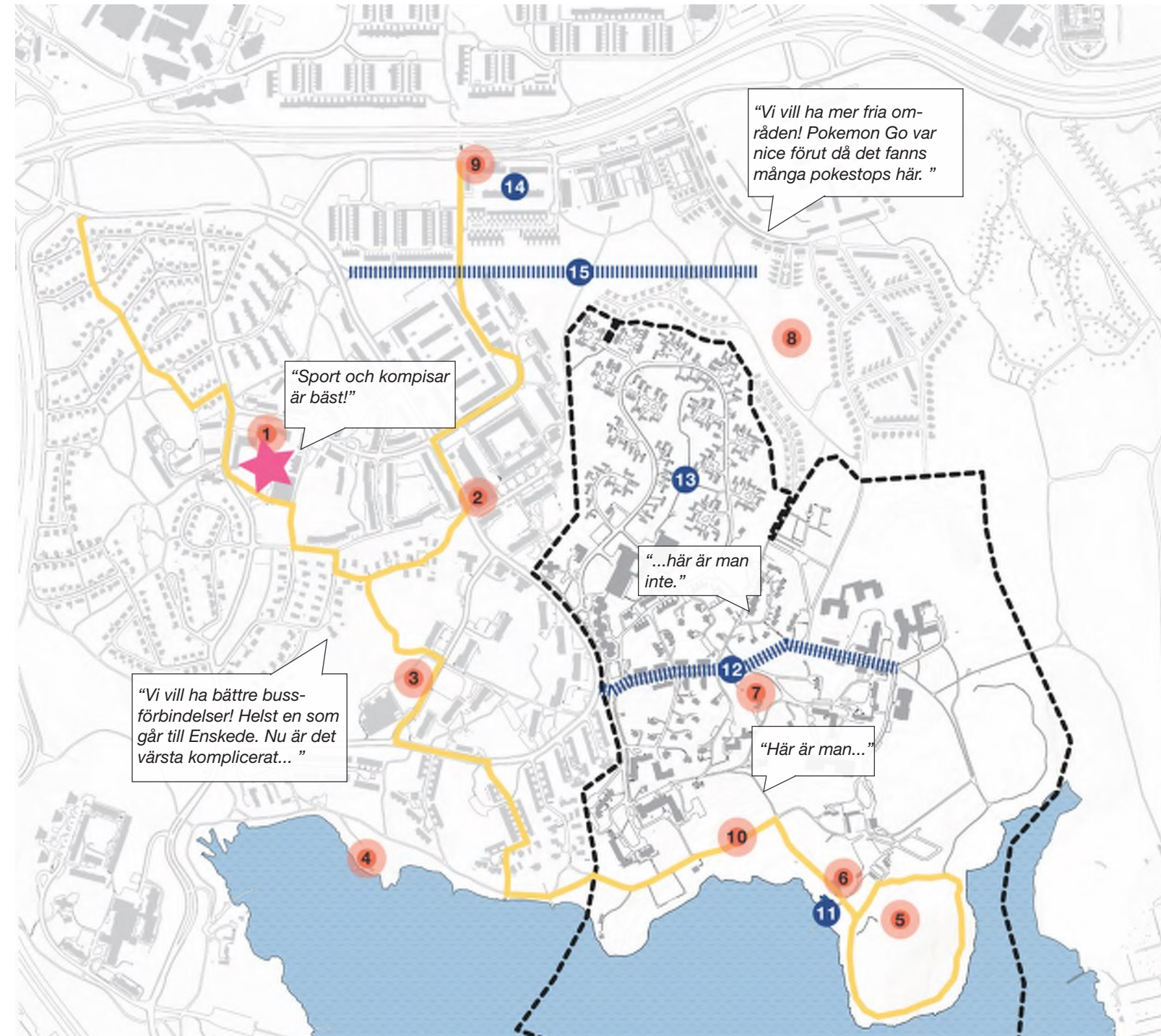
SAMMANSTÄLLNING

MÅLPUNKTER

- 1 Många av ungdomarna har tidigare gått på Sköndals-skolan och tränar regelbundet i Sköndalshallen.
- 2 Sköndal centrum är en viktig mötesplats.
- 3 Ungdomar som bor i de södra delarna av Sköndal möts ibland upp vid Dalbobranten.
- 4 På somrarna badar ungdomarna helst vid Scoutstugan.
- 5 Till Talludden går ungdomarna på utflykt med sina familjer för att vistas i naturen.
- 6 Handikappbadet är en målpunkt på sommarhalvåret, och dit går ungdomarna för att bada i poolen, spela boule och spela tennis.
- 7 I Stora Sköndals område finns backar som används för att skejta, cykla och springa i.
- 8 Cykelbacke.
- 9 Sandåkraskolans multiplan är mycket uppskattad.
- 10 Strandpromenaden och slingan runt Talludden är ett uppskattat promenadstråk.

BEGRÄNSNINGAR

- 11 Strandbadet undviks eftersom det upplevs ofräscht, bland annat eftersom det finns mycket sjögräs och alger.
- 12 Efraim Dahlins väg är en tydlig avskiljare. Ungdomarna vistas ej söder om vägen och inte inom Stora Sköndal. Området söder om kan uppfattas som otryggt när äldre ungdomar hänger och röker där.
- 13 I Stora Sköndals småhusområde Skogsbyn är det inte många ungdomar som vistas, "här är man inte".
- 14 Området kring Sandåkraskolan upplevs som ett otryggt område, delvis på grund av att det är mycket trafik nära Tyresövägen.
- 15 Ungdomar som tidigare gått i Sköndalsskolan tycker att det finns en mental barriär som avskiljer området kring Tyresövägen och Sandåkraskolan med övriga Sköndal.

Sammanställning av högstadiets rörelsestråk, målpunkter och begränsningar.

HÖGSTADIET 12-15 ÅR

RESULTAT

MÅLPUNKTER

Sköndals centrum

Centrum är en viktig mötesplats för ungdomar som bor i Sköndal, eftersom de vistas och umgås mycket utomhus. De möts ofta upp vid torget eller utanför Hemköp.

Bussar och kollektivtrafik

Eftersom alla ungdomar som går i högstadiet går i skola i en annan stadsdel så är bussförbindelserna till framförallt Gullmarsplan och Farsta viktiga. I samband med att de byter skola i högstadiet är det också flera som får nya vänner som bor i andra stadsdelar än i Sköndal.

Det är högt tryck på bussarna i rusningstrafik på morgonen. Det händer att flera bussar i rad är så överfulla att inga passagerare kan stiga på. Deltagarna i workshopen tycker att det vore bra med en förlängning av tunnelbanan till Sköndal centrum, men tvekar också eftersom det tror att det skulle innebära mer stök. I första hand önskas förbättrade busslinjer och fler direktförbindelser till övriga söderort.

Sköndalshallen

I Sköndalshallen tränar många barn och ungdomar som kommer både från Sköndal och närliggande områden som exempelvis Huddinge och Farsta. På fredagar är hallen öppen för de i årskurs 6-9. Studsmattan i hallen är mycket uppskattad och populär.

Tiderna i Sköndalshallen är begränsade och flera olika lag och idrotter konkurrerar om tiderna. Flera av de tillfrågade barnen och ungdomarna har minst ett träningstillfälle i veckan som ligger på pendlingsavstånd i andra stadsdelar (exempelvis Bredäng). Därför finns ett tydligt önskemål om en till idrottshall i Sköndal.

Stora Sköndals handikappbad

Handikappbadet är en populär målpunkt under sommaren. Strax intill finns även en tennisbana och en boulebana som är uppskattade.

Multiplaner

Det finns några bollplaner/multiplaner i Sköndal som är omtyckta platser för spel, träning och lek. Konstgräsplanen vid Sandåkraskolan är särskilt uppskattad.

Backar

Sköndals topografi är en stor tillgång och backarna i området används för att skejta, cykla och springa i.

Drevviken

Drevviken med omgivande miljöer nämns som en viktig resurs för utomhusvistelse. På vintern är det flera som åker skridskor på sjön, på våren och hösten kan man ta promenader i området, och på somrarna badar man där.

RÖRELSE

Ungdomarna i Sköndal rör sig i hela Stockholm, för både skola, träning och umgänge med vänner. Några av de tillfrågade berättar att de har få vänner kvar som faktiskt bor i området, varför de spenderar mycket tid i andra stadsdelar när de umgås. Rörelsestråk till och från busshållplatserna blir därmed mycket viktiga.

Det huvudsakliga rörelsemönstret inom Sköndal för högstadieungdomarna är i övrigt framförallt förknippat med fritidsaktiviteter som promenader, cykling och bad. Strandpromenaden är därför ett viktigt stråk där ungdomarna kan få vistas i en bilfri och naturskön miljö.

Ungdomarna berättar även att cyklar "överallt". De berättar att de cyklar där det finns plats och ser cykling som ett fritidsintresse.

BEGRÄNSNINGAR

Trafik

Flera ungdomar påpekar att det är mycket bilar, gator och parkeringsplatser som tar tor plats i området. Fler frytor där de kan vistas, skejta och cykla önskas få ta plats istället för bilarna.

Strandbadet i Stora Sköndal

De deltagande ungdomarna anser att strandbadet i Stora Sköndal känns ofräscht, bland annat på grund av att det är mycket sjögräs där. De föredrar istället att bada vid mindre bryggor där de får vara ifred, som exempelvis "torpet" eller Flatenbadet.

Skogsbyn

Ingen av de deltagande ungdomarna har någon närmre relation till Skogsbyn i Stora Sköndal. De rör sig varken i eller genom området. Efraim Dahlins väg pekas av en ungdom ut som en gräns kring "var man är" (söder om vägen) och "var man inte är" (norr om vägen).

Tyresövägen och Sandåkraskolan

Området kring Sandåkraskolan tycker de tillfrågade ungdomarna inte så bra om, men har lite svårt att sätta fingret på varför. Närheten till Tyresövägen nämns som en potentiell anledning. Deltagande ungdomar har alla tidigare gått i Sköndalsskolan.

UNGDOMARNA VILL HA:

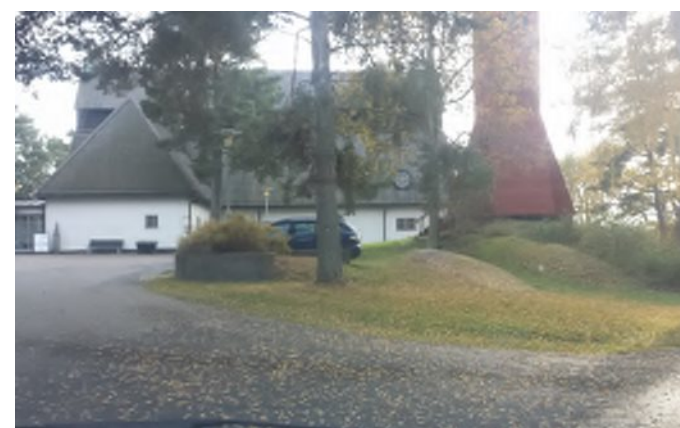
- En till fotbollsplan och idrottshall eftersom det är konkurrens om tiderna.
- Något att göra för de som inte är idrottsintresserade, och/eller äldre än 15 år.
- Utomhusteater.
- Möjlighet till shopping.
- Cykelpark.
- Högstadieskola.
- Förbättra kollektivtrafiken - bussarna är överfulla. Förläng eventuellt tunnelbanan till centrum.

GYMNASIET 16-19 ÅR

METOD

Stora Sköndals handikappbad med pool är en av de starkaste målpunkterna på sommaren.

Övre bilden: Strandpromenaden vid Drevviken är ett omtyckt rekreationsstråk.

Nedre bilden: Sköndalsskyrkan erbjuder sommaraktiviteter som flera av de tillfrågade ungdomarna deltar i.

Centrum är en viktig mötesplats för gymnasieungdomar.

METOD

FRITIDSGÅRDEN MORRIS VÄNNER

Ett gruppsamtal hölls med ungdomarna som besökte Morris Vänner, i åldrarna 14-21 år. Gruppen diskuterade vad de tycker om att göra på fritiden och vad de tycker skulle behövas när Stora Sköndal byggs ut. Som underlag fanns en stor plan över Sköndal och en plan över programförslaget. Två av de deltagande ungdomarna bodde i Sköndal. Som komplement till workshoppen hölls även samtal med fritidsledare på plats.

Morris vänner är en fritidsgård i Hökarängen som på måndagar och onsdagar har öppet för barn och ungdomar med funktionsvariationer. De flesta besökarna till Morris vänner tar sig dit på egen hand med kollektivtrafik. Enstaka besökare kommer med färdtjänst.

TRÄFFPUNKTEN HIMMEL OCH PANNKAKA

Workshop hölls med unga vuxna med funktionsvariationer som besökte träffpunkten Himmel och Pannkaka. De flesta av deltagarna är inte boende i Sköndal, men de känner till vissa delar och spenderar en del av sin tid där. Fem tjejer och nio killar deltog. Deltagarna kom från hela Stockholm, varav några från Sköndal. Deltagarna fick titta på en karta över Stora Sköndal och diskutera området utifrån fokusfrågorna.

Ungdomarna åker färdtjänst eller går och cyklar för att komma till aktiviteten Himmel och pannkaka, som är belägen i Söderledskyrkan i Gubbängen/Hökarängen.

GYMNASIET 16-19 ÅR

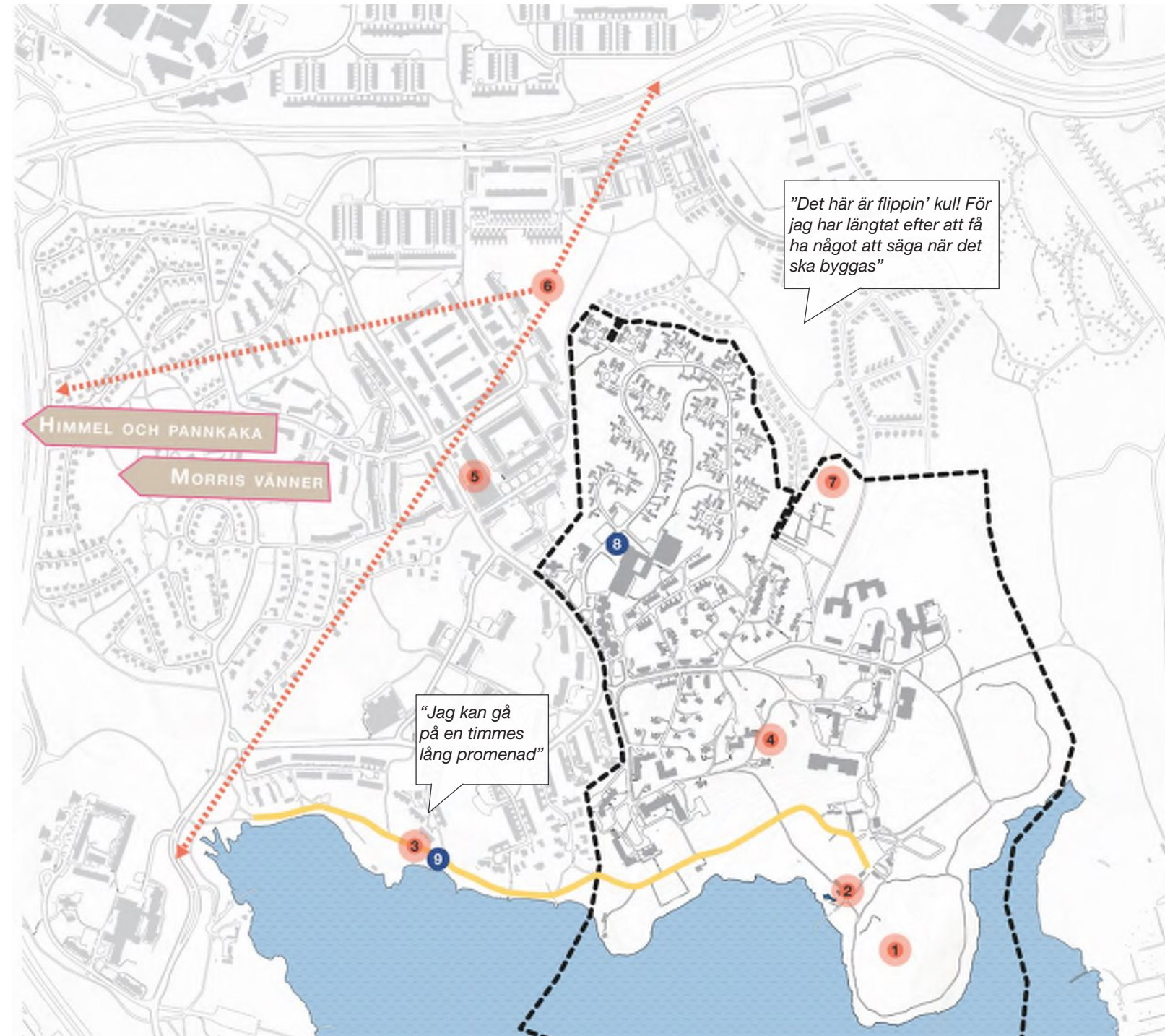
SAMMANSTÄLLNING

MÅLPUNKTER

- 1 Talludden - naturområdet används bland annat för att grilla.
- 2 Sköndals handikappbad - poolen är uppskattad för bland annat sin värme.
- 3 Drevvikens strandlinje är ett populärt stråk att promenera kring.
- 4 Sköndalskyrkan - anordnar ungdomsaktiviteter på sommaren.
- 5 Sköndal centrum är ett plats där ungdomar möts och vistas.
- 6 Ungdomar rör sig vidare mot andra områden, som exempelvis Skarpnäck, Hökarängen och Farsta, då de känner att det finns för lite att göra i Sköndal.
- 7 Kyrkogården och kapellet - en plats för respekt och kontemplation.

BEGRÄNSNINGAR

- 8 Begränsade kommunikationer med kollektivtrafik från Stora Sköndal.
- 9 Dålig belysning längs med strandlinjen.

Sammanställning av ungdomarnas rörelsestråk, målpunkter och begränsningar.

- Rörelsestråk
- Målpunkt
- |||| Barriär
- Övrig begränsning
- Programområde

GYMNASIET 16-19 ÅR

RESULTAT

En stor andel av de deltagande ungdomarna och unga vuxna bor inte i Sköndal, utan spenderar enbart delar av sin fritid där. Därför handlade samtalen mycket om vad deltagarna generellt tycker är bra och dåligt, och vad de skulle önska av en ny stadsdel.

MÅLPUNKTER

Strandpromenaden

De deltagande ungdomarna har ibland cyklat längs med Drevvikens strandlinje.

Talludden

Vid Talludden kan ungdomarna vistas i naturen och grilla.

Centrum

Sköndals centrum är en plats där många ungdomar hänger och har som mötesplats. Därifrån går även bus-sar till bland annat Gullmarsplan.

Sköndalskyrkan

På somrarna har kyrkan ungdomsverksamhet, Som-marlovskul, med olika aktiviteter som exempelvis frukost, olika stationer för lekar, utflykter. En av delta-garna jobbade som ungdomsledare och deltagarna rör sig mest inom kyrkans närområde.

Stora Sköndals handikappbad

De deltagande ungdomarna har varit vid handikappbadet och tycker om att poolen är varm. Det som är dåligt med poolen är att barnen kissar i vattnet, att det blir barr och skräp och att det saknas ett utomhustak. Det fanns även önskemål om omklädningsrum utan insyn, samt fler öppettider för allmänheten.

RÖRELSE

Eftersom ungdomarna går i skola eller arbetar i andra stadsdelar i Stockholm är de i Sköndal endast på friti-den. Därför är rörelserna inom Sköndal förknippade med rekreation och knutna till kollektivtrafiken.

BEGRÄNSNINGAR

Generellt uppfattar ungdomarna att det finns för lite att göra i området. Ungdomarna vistas i hela Stock-holm, och de är därför starkt beroende av kollektiv-trafiken. Förstärkt busstrafik till och från Sköndal är därför ett önskemål.

UNGDOMARNA VILL HA:

- Butiker, café, restauranger och sportbar.
- Gestaltad parkbelysning
- Fler mindre livsmedelsbutiker/kiosker
- Badhus, gärna nära en skola
- Tillgängliga trottoarer och byggnader.
- Ett brett utbud av aktiviteter i Sköndal.

ANALYS

ANALYS

SAMMANFATTNING

Ålder Fokusfrågor	Öppna förskolan (0-1 år)	Förskolor (1-6 år)	Lågstadiet (6-10 år)	Mellanstadiet (10-13)	Högstadiet (13-16 år)	Gymnasiet (16-18 år)
<i>Vilka områden uppskattas/ anses intressanta och varför?</i>	Närnatur och skogsområden används för pulkaåkning och promenader. Utrustade lekparkar, gärna instänglade med bänkar som föräldrar kan sitta på. Öppna förskolan och parleken uppskattas som en social nod.	Skog och natur är viktigt både för barnens lek och pedagogiska utveckling. Lekparkar med motoriskt utvecklande lekutrustning, exempelvis rutschkanor, klätterställningar och gungor. Trafikskyddade lägen och bra överblickbarhet.	Sandåkraskolans skolgård är välutrustad, med exempelvis en populär scen, en klätterställning, multiplan och gungor. Platser som erbjuder möjlighet att grilla, som exempelvis i Vackra Nannas park. Backar bjuder in till exempelvis pulkaåkning vintertid, och cykel/kickbike-åkning sommartid. Drevviken är en populär målpunkt året runt. Där kan barnen bland annat bada och åka skridskor.	Platser som erbjuder möjlighet till idrottsaktiviteter och rörelse är mycket uppskattade. Fotbollsplanen med konstgräs vid Sandåkraskolan är populär, både på raster och efter skoltid. Drevviken erbjuder bad på sommaren och skridskoåkning på vintern. Centrum är en viktig mötesplats och flera elever brukar även vistas på den ideella ungdomsgården där. Många elever tycker om att fika vid Stora Sköndal eller att gå till Timones pizzeria.	Centrum är en viktig mötesplats. Idrottsverksamhet, bollplaner och badplatser är viktiga för ungdomarna. Naturliga backar används även dem för rörelseaktiviteter som exempelvis skejt och cykling. En välfungerande kollektivtrafik är av största vikt för ungdomar som går i skola i andra stadsdelar i Stockholm.	Poolen vid Stora Sköndals handikappbad är en populär målpunkt. Strandpromenaden vid Drevviken och Talludden är uppskattade för fritidsvistelse och promenader.
<i>Vilka områden upplevs som begränsningar och varför?</i>	Gångvägar med dålig belysning och ojämnt underlag försvårar framkomligheten. Lekparkar med sliten utrustning. Skräpigt vid Sköndalsbadet. Pepparkaksgränd på grund av otydlig trafiksituation.	Pågående byggarbeten skapar begränsningar och kapar naturliga stråk till och från många förskolor. Trafikerade vägar där bilar kör fort och få övergångsställen finns undviks.	Trafikerade vägar där bilar kör fort undviks.	Buller och trafik från Tyresövägen.	Sköndalsbadet upplevs som ofräscht på grund av alger och sjögräs. Skogsbyn saknar målpunkter för ungdomarna, som inte rör sig genom området. Bilar tar mycket plats fysiskt som ungdomarna tycker skulle kunna användas för fler friitor.	Kommunikationerna till Stora Sköndal med kollektivtrafik är begränsade och skulle kunna förbättras.
<i>Hur ser målgruppen på trygghet?</i>	Trafikerade vägar och avsaknad av övergångsställen upplevs otryggt och utgör ett hinder. Trafikseparerade gångstråk är viktiga för den upplevda tryggheten.	Ungdomsgång som hänger vid exempelvis Dalbobranten och festar skapar viss otrygghet Förskolorna rör sig främst på vägar med lite eller ingen biltrafik.	Skogsområdena i närheten av Sandåkraskolan upplevs av många som otrygga. "Övergivna" områden, som kolonilotter och nedbrunnet hus skapar otrygghet bland målgruppen.	Kopplingarna över och under Tyresövägen upplevs som oöverblickbara och otrygga. När det är mörkt upplever många elever att det är obehagligt att röra sig i skogsmiljöerna nära Sandåkraskolan. Belysningen är svag och det rör sig äldre personer i området som barnen uppfattar som läskiga.	Generellt nämns inga särskilda otrygghetsaspekter bland de tillfrågade ungdomarna. Rörelsestråken för målgruppen inom Sköndal är dock framförallt på trafikseparerade gångvägar.	Belysningen vid strandpromenaden upplevs som dålig. Ungdomarna nämner att det är viktigt att tänka på tillgängligheten när det byggs nytt.
<i>Vad anser målgruppen saknas inom programområdet?</i>	Anlagda parker med lekutrustning i södra delen av Stora Sköndal. Gena kopplingar från Stora Sköndal till centrum.	Lekparkar med mer utmanande lekutrustning som utvecklar grovmotoriken. Fler "programmerade" parkmiljöer i södra Sköndal.	Platser för rörelse och idrott av varierad karaktär. Parkour, hinderbana, BMX, gymnastik och simning är några önskvärda aktiviteter.	Högstadieskola i Sköndal. Ett större urval av aktiviteter. Ett levande centrum med restauranger, caféer och affärer.	Aktiviteter för ungdomar som inte har med idrott att göra. Aktiviteter för ungdomar över 15 år. Förbättrad kollektivtrafik med fler avgångar.	Ett brett utbud av aktiviteter, samt fler butiker, caféer och restauranger.

STYRKOR, SVAGHETER, MÖJLIGHETER & UTMANINGAR

STYRKOR

- Tillgången till natur och närnatur är god. Framförallt är Talludden uppskattad
- Topografin ger möjlighet till utsikt och ger lekmöjligheter ex. springlekar och pulkaåkning.
- Trafikseparerade gator ger trygga rörelsestråk för barn och unga.
- Närheten och tillgängligheten till Drevviken samt Flatens naturreservat.

SVAGHETER

- Stora Sköndal är relativt isolerat från intilliggande områden på grund av dåliga kollektivtrafikkopplingar och avsaknad av sammanknytande GC nät. Detta begränsar barn och ungas rörelsefrihet.
- Brist på programmerade lekplatser framförallt i södra delen av planområdet.
- Få målpunkter för ungdomar i Stora Sköndal.
- Brist på service så som handel och restauranger.
- Områdets topografi är dels en styrka men även en svaghet då det få tillgängliga vägarna och området är exkluderande för barn med fysiska funktionsvariationer.

MÖJLIGHETER

- Att skapa fler lekplatser med lekutrustning. Varierade teman, motoriskt utmanande även för större barn.
- Att skapa större parker med olika delar där olika ålders- och målgrupper kan mötas.
- Att skapa fler badplatser samt rusta upp befintliga Sköndalsbadet
- Att planera för allmänna toaletter, dricksvatten och omklädningsrum
- Att skolgårdar kan fungera som komplement till de allmänna platserna.
- Att skapa fler mötesplatser och aktiviteter för ungdomar
- Att planera för Idrottshallar samt ytor för sport och spontandrott
- Att bevara backar för pulkaåkning och spring
- Att skapa platser för kultur
- Att utveckla centrum med handel och kaféer
- Att förbättra cykelstråk till andra stadsdelar och cykelparkering vid hpl Norra Sköndal
- Att utveckla kollektivtrafiken med tätare turtäthet
- Att tillgängliggöra Flatens naturreservat
- Byggprocessen - samarbeta med fsk/skola för pedagogisk stadsutvecklingsutbildning samt anställa lokala ungdomar

UTMANINGAR

- Att bevara en tydlig koppling från Sandåkraskolan till Drevviken och promenad längs Drevviken
- Att få till en väv av stråk (gång- och cykel) inom samt till intilliggande områden
- Att bevara närnatur särskilt vid förskolorna
- Att hantera besöksstryck på Sköndalsbadet och strandpromenaden.
- Byggetapper och byggprocessen, hur undvika negativ upplevelse av byggstängsel, buller och byggtrafik
- Att trafiksituation vid Sandåkraskolan inte förvärras.
- Att skolor och förskolor i kommande utveckling ges tillräckligt stora gårdar.
- Att bevara barnens rörelsefriheten i och kring Stora Sköndal.

Barn i olika åldrar har olika behov men gemensamt är att en variation av offentliga platser med varierande innehåll uppskattas. Större parker med flera rumsligheter och ett brett utbud värdesättes. Sköndalsbadet med tillhörande Talludden är en plats som enligt de tillfrågande uppfyller detta och därför är en omtyckt plats av alla åldrar.

Barnkonsekvensanalysen visar även att barn i alla åldrar vill vara i och använda det offentliga rummet

om möjlighet ges och det finns möjlighet till passande aktiviteter. Naturområden nyttjas och uppskattas av alla åldrar. Naturområden är en viktig del av staden som ger möjlighet till andra typer av aktiviteter än parker och torg.

Små barn utforskar och upptäcker sin stad i parker/mindre platser medan de större barnen upplever och vistas i stadsmiljön som helhet.

Utredningsområdet besitter mycket potential och har många gröna- och lekmiljöer som är tillgängliga för barn. Detta ger barnen möjlighet att självständigt röra och använda sig av sin utemiljö.

Det finns stora möjligheter att i kommande utveckling integrera barns miljöer och berättelser i staden. Ett första steg är att aktivt arbeta med skolor, förskolor och barn under utbyggnadsprocessen.

KONSEKVENSS- ANALYS

AV PLANFÖRSLAGET SAMT EN SAMLAD
BEDÖMNING AV FÖRSLAGETS PÅVERKAN UR
BARNPERSPEKTIVET

KONSEKVENSANALYS

PLANFÖRSLAGET

Kapitlet inleds med en sammanfattning av bedömda konsekvenser. Vidare presenteras konsekvenserna i en matrisform utifrån aspekterna;

- Tillgänglighet och trygghet
- Målpunkter
- Kultur och kreativitet
- Folkhälsa och välbefinnande
- Friytor
- Kommande skeden och framtida process.

SAMMANFATTNING

Planprogrammet Stora Sköndal möjliggör att ett relativt oexploaterat område öppnas upp och att fler bostäder, skolor, förskolor och målpunkter skapas. Området bidrar till stadsdelen Sköndal i stort och påverkar värdet för såväl befintliga barn som tillkommande barn. Den oprogrammerade friheten och de stora öppna ängarna på området är värden som försvinner.

Förslaget ökar på det stora hela tillgängligheten till tidigare ganska otillgänglig mark och skapar nya målpunkter och förstärker befintliga målpunkter som t ex Sköndalsbadet. Detta innebär en god tillgång till varierade och stimulerade utemiljöer. Badet, Flatenområdet och Berga kulturcentrum och parkleken kommer bidra till stadsdelen Sköndal och har möjlighet att bli starka målpunkter för såväl Hökarängen, Farsta och Skarpnäck.

Barn som har tillgång till varierande och stimulerande utemiljöer har bättre förutsättningar att utvecklas psykiskt, fysiskt och socialt. Programområdet går från att vara helt privat till att få flera allmänna parker, torg och stråk. Dessan planeras att aktiveras med ett varierat innehåll och med platser för olika åldrar. Nya parker är placerade så att de stärker befintliga besöksmål eller som Skogsparken är placerade i överbryggandet mellan programområdet och Sköndal centrum, även om topografin försvårar en tillgänglig och självklar koppling.

Planförslaget som konsekvensbedömts.

KONSEKVENSANALYS PLANFÖRSLAGET

Boverket rekommenderar att en skolgård har 30 kvm/barn respektive förskolegård 40 kvm/barn. Boverket rekommenderar även att den totala storleken på gård inte understiger 3000 kvm i den totala ytan. I programmet är förskolegårdarna i snitt 21 kvm/barn och skolgårdarna i snitt 10 kvm/barn. Nio av de föreslagna 10 förskolornas gård understiger 3000 kvm i sin gårdsstorlek. Förslagets gårdar har således hälften den yta som rekommenderas. Gällande förskolor vill verksamheten i de flesta fall alltid vara minst två pedagoger vid utflykter, även om det endast är runt husknuten. Därför kan närnatur aldrig fullt kompensera förskolegårdens funktion.

Planen kopplar till planområdets västra delar genom tre nya gator samt gångvägar. Strukturen skapar flera nya kopplingar till och från befintliga och nya målpunkter, till exempel Sandåkraskolan, nya skolor, Flatens naturreservat, Berga torg mm. Några målpunkter så som Sköndals centrum (med bibliotek med mera) och Parkleken Semlan saknar tydliga eller gena kopplingar idag, som inte kommer att förändras. Det finns således en risk att de befintliga målpunkterna antingen konkurreras ut av tillkommande målpunkter eller att barn boendes inom planområdet inte når de befintliga målpunkterna och därmed kan den överbryggande effekten minska mellan nyinflyttade barn och barn boendes i Sköndal.

Barns möjlighet till självständig rörelse kommer att bli god med en finmaskighet av gångstråk, särskilda cykelbanor och ny kollektivtrafik.

Barns sinnen är upp till ca 12 års ålder ännu inte färdigutvecklade. Detta begränsar barns förmåga att orientera sig och sprida sin uppmärksamhet. De flesta olyckor med barn inblandade tenderar till att ske i närheten av korsningar. Barn upp till nio års ålder har svårt att bedöma faror, regler och avstånd. Huvudvägen till planområdet, Nya vägen, kopplas på befintliga Pepparkaksgränd som passerar förbi Sandåkraskolan. Det innebär risk för ökade trafikmängder och eventuellt ökade bullernivåer och partiklar vid skolan och den befintliga förskolan. Det är av stor vikt att Pepparkaksgränd utformas med utgångspunkt från barns säkerhet med hastighetssäkrande åtgärder och tydlig zonering av gaturummet. Detta gäller även de nya skolorna vilka alla föreslås intill huvudvägar.

Föräldrars oro är en faktor som spelar in i barns rörelsefrihet i samband med trafikerade gator. De flesta föräldrar känner oro inför att deras barn ska drabbas av en trafikolycka. Detta tillsammans med risk för ökade trafikmängder medför en risk att barnens rörelsefrihet minskar.

REKOMMENDATIONER KOMMANDE SKEDEN

”Ett barns uppväxttid går, sett ur ett samhällsplaneringsperspektiv, mycket fort. För barnet kan tiden det tar att planera för en bostads- eller stadsmiljö, en säkrare trafiklösning eller åtgärder för att minska buller vara lika med hela barndomen. Barn tillbringar en stor del av sin barndom i bostadsområdet, skolan och förskolan. Miljön ute och inne har stor betydelse för barnens utveckling och lärande, deras sociala kontakter med jämnåriga och vuxna och deras hälsa och trygghet. Om buller i skolmiljön stör barnen i deras koncentration och lärande kan det få betydelse för hela livet. En bulleråtgärd som dröjer tre år tar i anspråk en tredjedel av barnets skoltid” (Boverket, 2008).

Hur planen är tänkt att genomföras har en viktig påverkan på barnen. Under byggtiden är det viktigt att tillgodose säkra gång- och cykelvägar både för barn boendes inom området och barn besöker Stora Sköndals målpunkter, så som Kyrkan och Badet. Att tidigt utreda och förstå bullernivåer under byggtiden är en nyckelfråga.

Fem år är en rimlig tid för utbyggnaden av ett område men det är stor skillnad mellan en femåring, tioåring och en femtonåring. Sinnens, förståelse, empati och behov utvecklas i en rasande fart för barn och på ett år kan stor utveckling ske. Det är därför viktigt att fundera på utbyggnadsetapperna ur barnperspektivet. Tillexempel bör de allmänna platserna byggas ut i samma takt som bostäderna för att säkra friytor i tid. Gång- och cykelvägar samt kollektivtrafik är viktiga att säkra direkt, helst så att de är möjliga att nyttja när de första flyttar in.

Det rekommenderas att arbeta vidare med barnkonsekvenserna i inför markanvisningar och i detaljplaneskedet. För att säkerhetsställa barnperspektivet i kommande processer och tydligare utreda detaljfrågor kring trafiksäkerhet, buller, sol- och skuggförhållanden, kopplingar samt ta fram mer riktade åtgärder. Då är det också intressant att prioritera åtgärder och ställa upp mätbara projektmål.

KONSEKVENSANALYS

PLANFÖRSLAGET

Aspekt	Möjligheter	Risker	Riktlinjer för detaljplanearbetet och genomförande
MÅLPUNKTER Målpunkter inom området, befintliga och tillkommande. Skola och förskola , Skol- och förskolegårdens läge och storlek.	Planen möjliggör för fler mötesplatser och målpunkter med varierande innehåll och kompletterar Sköndals idag ganska bristande utbud. Planen skapar målpunkter inte bara för boende i området utan för stadsdelen och Stockholm i stort. Området får flera nya parker och lekplatser med varierande karaktär och innehåll. En av parkerna planeras intill den centrala skolan och planeras med parklek, fritidsgård och öppen förskola. Parkleken har möjlighet att bli en stadsdelsöverbryggande mötesplats. Kopplingen till vattnet stärks. Flera typer av badplatser inriktade mot olika åldrar samt fler bryggor föreslås. Kopplingen till vattnet stärks och innebär att det redan mycket välanvända Sköndalsbadet avlastas. Den populära strandpromenaden bevaras och flätas in i den nya strukturen av målpunkter. Kulturhus Berga och M-husen skapar nya mötesplatser, något som efterfrågats av äldre barn. De ger möjlighet att skapa mötesplatser för flera åldersgrupper och mellan barn och vuxna. Flatenområdet tillgängliggörs dels med tydligare entréer, dels med nya kopplingar. Antalet servicemålpunkter i området ökar så som kafé, handel, restaurang och bibliotek. Sammantaget skapas 10 nya förskolor och 3 skolor, väl spridda inom området, som ger möjlighet för barn och unga att gå sin skolgång i nya funktionella lokaler. Det ökar även tillgången och valmöjligheterna samt kan eventuellt kan medföra ett minskat avstånd mellan hem-skola- förskola vilket inte bara gynnar barn utan hela familjen. Antalet förskole- och skolplatser bedöms täcka behov för den nya planen. De tillkommande skolorna och förskolorna ligger i anslutning till parker eller andra gröna allmänningar vilket ger god tillgång till närnatur och grönyta. Förskolorna föreslås både som fristående volymer och i bottenvåningar. Två av förskolorna är placerade i bredvid M-hus, en förskola i närheten av äldreboende. Alla gårdar har förutsättningar till soliga lägen.	Populära målpunkter för yngre barn, pulkabacken och den öppna ängen, söder om Lilla Sköndal, byggs bort. Befintliga målpunkter som Sköndals Centrum, Parkleken Semlan och öppna förskolan riskerar att ”glömmas bort” av boende i Stora Sköndal då topografin inte medger tydliga eller gena kopplingar dem emellan. Konkurrerande verksamheter till befintliga målpunkter skapas inom planområdet. Exempelvis kan den tillkommande parkleken konkurrera ut parkleken Semlan. Boverkets rekommendationer för gårdstorlek är: Skola:30 kvm/barn och Förskola 40 kvm/barn. Totala storleken på gård bör ej understiga 3000 kvm i yta. I programmet är storlekarna på förskolegårdarna 20 kvm/barn och skolgårdarna 10 kvm/barn. Nio av de tio föreslagna förskolornas gård understiger 3000 kvm i sin gårdstorlek. För exakta gårdsstorlekar se bilaga 4. Risken med mindre gårdar är att barn inte får plats med olika typer av leker. Barn leker på ett mer fantasimässigt sätt på sin egna gård, om den är tillräckligt stor. Då kan de få upp till en tredjedel av sin dagliga fysiska aktivitet tillgodosedd. Är gården för liten blir barnen beroende av vuxna för att kunna röra sig ordentligt då de måste gå till, och hållas under uppsikt i, tex en park. Detta bygger in en sårbarhet i verksamheten och den dagliga utevistelsen beror av verksamhetens personalstryka.	Att målpunkterna innehåller aktiviteter för flera åldrar och som är gratis, exempelvis lek, spontanidrott, kulturaktiviteter. Att utforma parker och lekplatser utifrån individuella förutsättningar och ur ett jämställdhetsperspektiv. Exempelvis planera för allmänna toaletter , dricksvatten och omklädningsrum kopplade till målpunkter. Att skapa säkra kopplingar från förskole- och skolgårdarna till intilliggande parker och grönområden för att delvis kompensera gårdstorleken. Att säkerhetsställa om behov av att samnyttjande av skolornas gårdar och lokaler finns. Potential att bli en mötesplats även efter skoltid.

KONSEKVENSANALYS

PLANFÖRSLAGET

Aspekt	Möjligheter	Risker	Riktlinjer för detaljplanearbetet och genomförande
TILLGÄNGLIGHET, TRYGGHET OCH RÖRELSE Hur är tillgängligheten till målpunkter? Hur sker rörelsen mellan och till målpunkter? Möjlighet till självständig rörelse?	Tillgängligheten till målpunkterna är god sett ur gång- cykel- och kollektivtrafikperspektiv. Tillgängligheten till planens skolor är god och kan nås genom gång- och cykelvägar vilket möjliggör självständig rörelse. Skolorna och förskolorna ligger nära grönytor eller aktivitetsstråk och gångvägar skapar, vid rätt utformning, trygga och trafiksäkra kopplingar till natur, lek och hem. Flera gång- och cykelvägar finns igenom området. Ökad turtäthet och nya busslinjer möjliggör för barns självständiga rörelse i staden. Föräldrar som intervjuats för denna barnkonsekvensanalys nämner att det idag uppstår konflikter mellan trafikslag på Pepparkaksgränd. Genom att Pepparkaksgränd utformas till en tydlig huvudgata, Nya vägen, kan konflikter mellan olika trafikslag minska. Exempel på förbättringsåtgärder är övergångsställen med möteshinder för bilarna, separerade cykelbanor och möjlig ljusreglering. Huvudvägen, Nya vägen, har brutna siktlinjer vilket bidrar till att bilar håller en lägre hastighet. Flatens Naturreservat har tillgängliggjorts med flera entréer och kopplingar. Inom dagens Stora Sköndal rör sig barn framförallt längs med strandpromenaden vid Drevviken eftersom stora delar av Stora Sköndal upplevs som slutet och med få målpunkter. Med ny struktur skapas fler gena kopplingar och nya målpunkter. Ny busslinje förbättrar även situationen för befintliga Sköndal. Möjliggörs tunnelbanan kommer barn och ungdomars självständiga rörelse öka. Sköndalsvägen, utanför planområdet, får ökad trafik vilket kräver en omgestaltning av gaturummet. Separerade cykelbanor, bredare gångbanor och fler övergångsställen skulle förbättra trafiksäkerheten.	I delar är nivåskillnaderna stora och naturen svårtillgänglig vilket riskerar att barn med funktionsvariationer inte kan delta fullt ut i aktiviteter. Pepparkaksgränd får ökad trafikmängd vilket bidrar till ökat buller vid Sandåkraskolan och förskolan. Kopplingar till intilliggande områden (Hökarängen, Skarpnäck och centrum i Sköndal) saknas till viss del. Sköndalsvägen får ökad trafikmängd vilket innebär en mer otrygg och osäker miljö för barnen där olika trafikslag konkurrerar om utrymmet. Om inte ett större grepp om huvudcykelstråken utanför planområdet tas finns risk att kopplingarna till och från området blir otrygga.	Att säkerhetsställa att lågfartsgator utformas med tydlig zonering för att skapa trygghet för framförallt yngre barn. Att utveckla lösningen kring Pepparkaksgränd för att minska barriäreffekten och säkra låga hastigheter. Lösa Sandåkraskolans varuleveranslogistik samt hur denna lösning samverkar med säkra kopplingar för barn till planområdets målpunkter. Att gång- och cykelvägar utformas med god belysning. I dialogen med barn i låg- och mellanstadiet har cykling inte nämnts som ett transportmedel, men som en viktig fritidsaktivitet i form av exempelvis BMX. Det är dock viktigt att beakta utformning av säkra gång- och cykelvägar för att i framtiden gynna barns cykling och säkra skolvägar.

KONSEKVENSANALYS

PLANFÖRSLAGET

Aspekt	Möjligheter	Risker	Riktlinjer för detaljplanerarbetet och genomförande
FRIYTA Tillräcklig med friyta Tillgång till närmaturen	Planprogrammet tillskapar allmän platsmark inom området och föreslår aktivera dessa med aktiviteter riktade till barn och unga. En stor variation av friytorna kommer finans i området.	Markägoförhållanden. Stiftelsen Stora Sköndal äger till stor del det som fungerar som friyta. Det finns en liten risk att dessa ytor ändrar markanvändning över tid.	Att i varje detaljplan se över intilliggande friyor och se om behov finns av att samnyttja förskole- och skolgård så att de är öppna för allmänheten när skolor och förskolorna är stängda. I etappplanering av utbyggnaden av Stora Sköndal planera för att friyor byggs i samma takt som bostäder
KULTUR OCH KREATIVITET	Kulturklustret Berga möjliggör för kulturaktiviteter för alla åldrar, även för vuxna. En åldersöverskridande plats. Flertalet samlingslokaler , en fritidsgård, bibliotek, dans- och utställningslokaler och kulturhus planeras i området. Detta är en stor förbättring då det under kartläggningen framkom att det saknades framförallt kulturella målpunkter för ungdomar i Sköndal. Kyrkan som kulturell målpunkt bibehålls.		Hur säkerhetsställs möjligheten att vissa av aktiviteterna är gratis? En viktig aspekt för att inkludera fler och nå en bredare grupp. Säkra lokaler för kulturaktivitet i bottenvåningar.
FOLKHÄLSA OCH VÄLBEFINNANDE Idrottsmöjligheter , Spontan idrott och rörelse Sol, skugga och buller.	Sammantaget ökar möjligheterna till idrott och spontanidrott inom Sköndal. Idrottsmöjligheter har tidigare upplevts som en bristvara. Bland annat planeras det för ny idrottshall och spontana idrottsplatser. Den tillkommande idrottshallen är tillgänglighetsanpassad vilket gör den unik i Stockholm och blir därför en viktig målpunkt. Stråk löper förbi och genom flertalet av ytor tänkta för spontanidrott och aktivitet vilket ökar chanserna till att dessa kommer användas och upptäckas. Antalet gång- och cykelvägar ökar inom området vilket underlättar för barn och unga att cykla. Skol- och förskolegårdarnas placering har goda förutsättningar för såväl sol som skugga. Detta måste dock detaljstuderas.	Byggtiden utgör en risk för barn och ungas hälsa framförallt i frågor gällande buller. En byggtid kan motsvara ett barns förskole- och skolgång. Förskolorna i östra delen av området är föreslagna på idag förorenad mark . Förskolegårdars storlek - se risk under aspekt Målpunkt sid. 39.	Att säkerhetsställa att variation av idrotter går att utöva i idrottshallen ur ett jämställdhetsperspektiv. Att planera för cykelplatser på tomtmark. Cykel ska kunna nå lättillgängligt från sin bostad. Ta fram detaljerade sol- och skuggstudier för skol- och förskoletomter. Att planera utbyggnadsetapperna utifrån barnperspektivet. Tillexempel bör de allmänna platserna byggas ut i samma takt som bostäderna för att säkra friytorna i tid. Säkra trygga skolvägar och säkra kopplingar till målpunkter. Det rekommenderas att fortsätta arbeta med barnkonsekvensanalys i kommande skeden för att säkerhetsställa barnperspektivet i kommande processer och tydligare utreda detaljfrågor kring trafiksäkerhet, buller, sol- och skuggförhållanden, kopplingar samt ta fram mer riktade åtgärder.
BOENDEMILJÖ	Planen skapar varierade bostadsformer med olika upplåtelseformer vilket kan skapa en heterogen blandning av barn- och unga om storlekar och prisnivåer på bostäderna studeras i relation till Sköndal i stort. Samtliga bostäder har god tillgång till lekplatser med ett avstånd som följer riktlinjer för grönare Stockholm.	I detta tidiga skede går det inte att utläsa utformning av bostadsgårdar. Det finns däremot en risk att leken på bostadsgårdarna kan kompromissas bort till förmån för andra funktioner som sophantering, cykelparkering.	Att säkra att bostadsgårdar innehåller lek. Detta är särskilt viktigt för mindre barn.
KOMMANDE SKEDEN OCH FRAMTIDA PROCESS Hur fortsätter processen att leva?	Möjlighet att fortsätta samarbeta och involvera förskolor och Sandåkraskolen under utvecklingen av Stora Sköndal. Skapa en referensgrupp med barn i området. Möjlighet att samnyttja lokaler , till exempel skolor och parklek, för aktiviteter, evenemang och verksamheter, exempelvis ungdomsverksamhet.	Barnfrågorna prioriteras inte i kommande skeden.	Möjlighet att anställa lokala ungdomar i utvecklingen av Sköndal. Att i utbyggnadsetapper bygga ut allmänna platser i samma takt som bostäder.

A photograph of a playground area. In the foreground, there is a large yellow and white slide on a sandy surface. To the left of the slide is a blue and red play structure. A green fence runs across the middle ground. In the background, there is a large, multi-story red brick building with many windows. A green dumpster is visible near the building. A black lamppost stands in the foreground. The sky is overcast.

REFERENSER OCH BILAGOR

LITTERATURFÖRTECKNING:

Barnkonventionen. <http://unicef.se/barnkonventionen/> (2016-03-18)

Björklid, P. (2005) *Lärande om fysisk miljö*. Kalmar: Lenanders grafiska AB.

Boverket (2008) Buller i planeringen - Planera för bostäder i områden utsatta för buller från väg- och spårtrafik. Boverket. Feb 2008

de Laval, S. (2015) *Bygga stad för barn*. Arkus 73/2015.

Lenninger, A. (2008) *Barns plats i staden*. Stad & land 174/2008.

Olsson, T. (2010) *Lekens natur*. Gröna Fakta 7/2010.

Stockholms Stad (2017) *Staden i ögonhöjd*.

KÄLLOR:

Barn, unga föräldrar och pedagoger från: (datum för samtal)

Förskolan Håven	(180213)
Fritidsgården Morris vänner	(180307)
Förskolan Borgen	(180314)
Sköndalshallen	(180319)
Himmel och pannkaka	(180329)
Sandkraskolan årskurs 2	(180327)
Öppna förskolan Semlan	(180404)
Sandåkraskolan årskurs 5	(180413)
Förskolan Lilla skogen	(180418)

Foton och illustrationer:
Alla foton och illustrationer i dokumentet är, om inget annat angetts, framtagna av Landskapslaget AB

BILAGOR:

Bilaga 1: Förskolan Håven - Sammanställd karta från Workshop tillfället

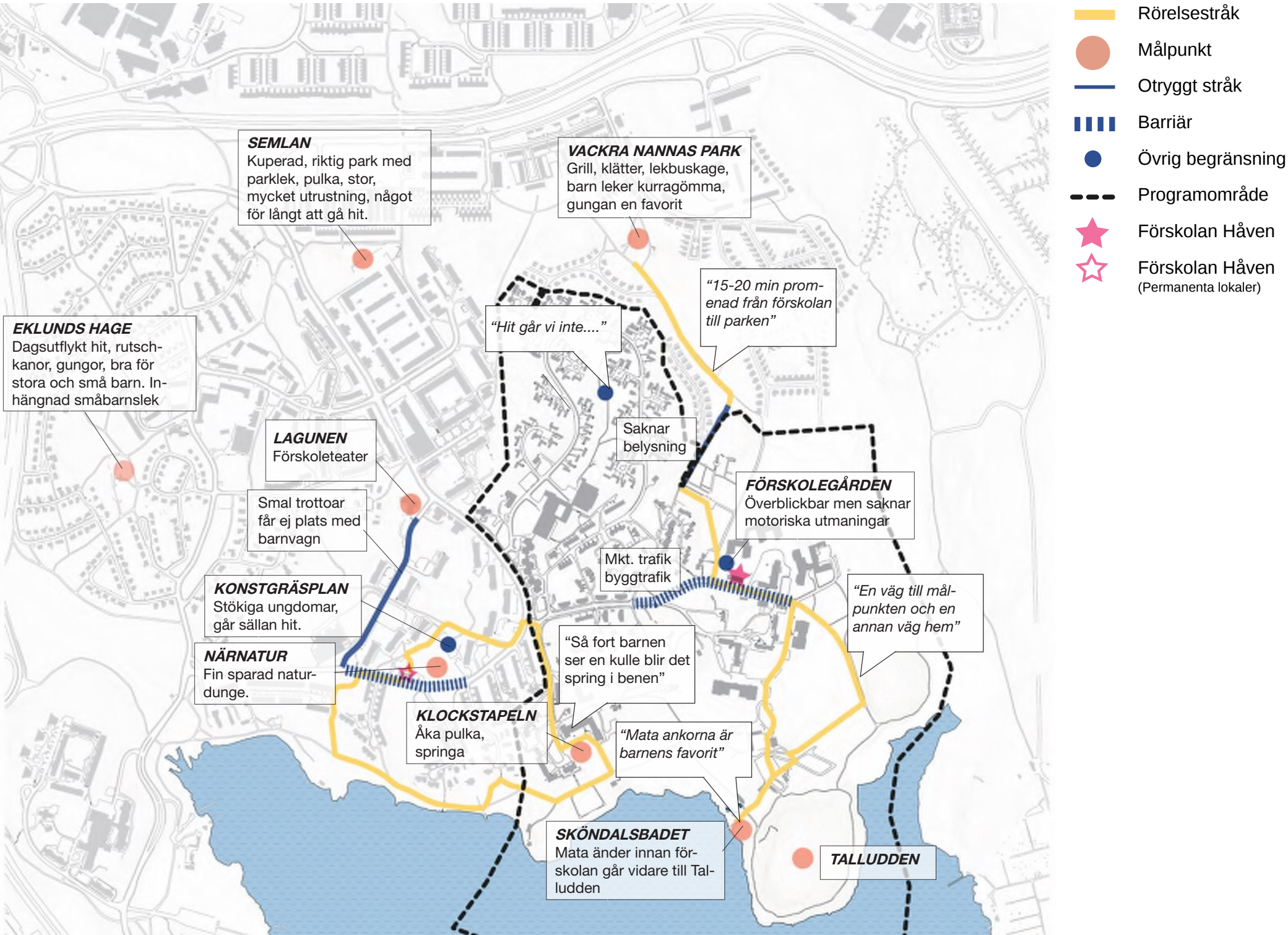
Bilaga 2: Förskolan Lilla Skogen - Sammanställd karta från Workshop tillfället

Bilaga 3: Förskolan Borgen - Sammanställd karta från Workshop tillfället

BILAGA 1

FÖRSKOLAN HÅVEN

Förskola med cirka 34 barn mellan 1-6 år. Just nu sitter de i tillfälliga lokaler då deras förskola byggs om. Stort upptagningsområde med barn från Farsta. Förskolan gör utflykter flera gånger i veckan. Till förskolan kommer hälften av barnen med bil och hälften gåendes.

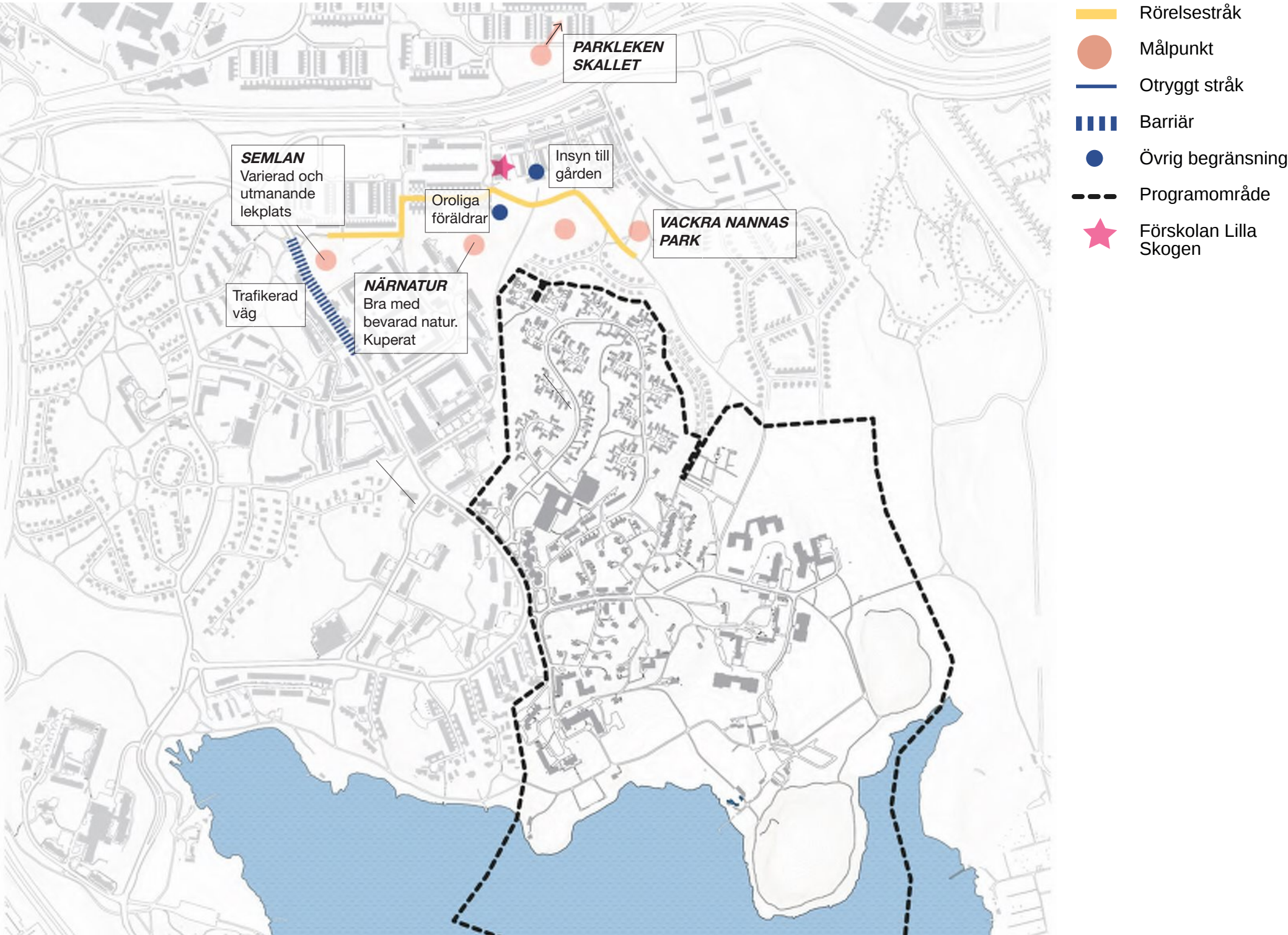

Förskolan Håvens rörelsestråk, målpunkter och begränsningar

BILAGA 2

FÖRSKOLAN LILLA SKOGEN

Förskola med cirka 85 barn mellan 1-6 år fördelat på 5 avdelningar. Varje barngrupp har tre pedagoger. De flesta av barnen som går på förskolan bor i närområdet, som exempelvis det nybyggda området Lilla Sköndal. Eftersom de flesta bor nära och det finns få parkeringsplatser så tar sig de flesta till förskolan till fots.

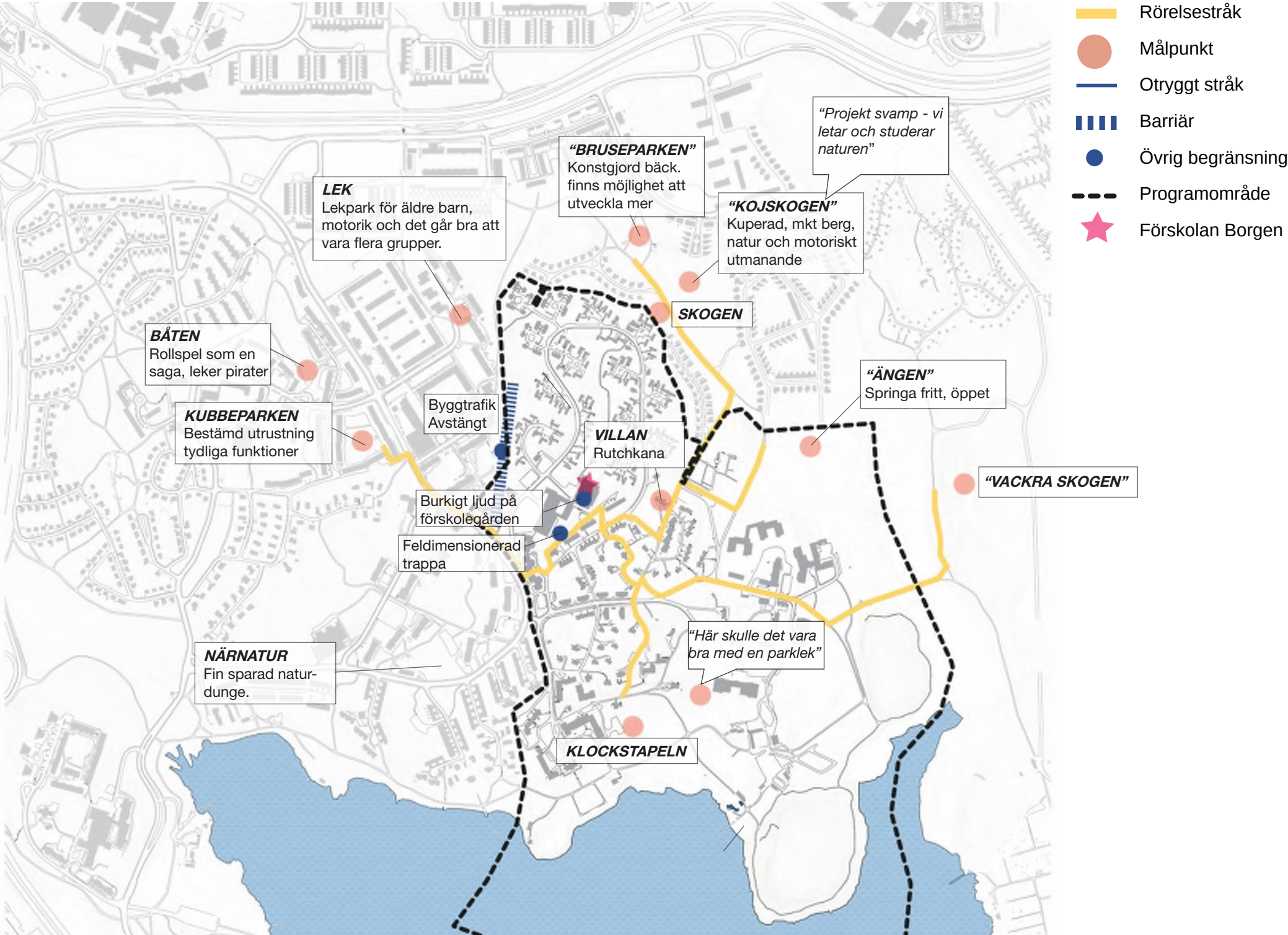
Förskolan Lilla Skogens rörelsestråk, målpunkter och begränsningar

BILAGA 3

FÖRSKOLAN BORGEN

Förskolan Lilla Sköndal är uppdelat i två hus, Villan och Borgen. Sammanlagt 10 avdelningar. 2 avdelningar i Villan, 8 avdelningar i Borgen. I de yngre avdelningarna är det 14 barn/grupp och i de äldre avdelningarna är det 18 barn/grupp

De flesta barnen som går på förskolan bor i Sköndal, några kommer från Farsta eller Huddinge. Ungefär hälften promenerar och hälften kommer med bil. Minst 1 gång i veckan gör förskolan utflykter. För att hinna iväg och vara tillbaka till lunch klockan 11:00 måste de gå senast klockan 09:00. Då går barnen två och två i led till utflyktsmålet.

Förskolan Håvens rörelsestråk, målpunkter och begränsningar

BILAGA 4

FÖRESLAGNA SKOLOR OCH FÖRSKOLOR

Kartan redovisar föreslagna skolor och förskolor, skolgårdarnas storlek samt antal kvadratmeter gårdsyta/barn.

BARNKONSEKVENSANALYS STORA SKÖNDAL

